

pu
5419

MYRINIA

Föreningen Mossornas Vänners tidskrift

INNEHÅLL (Vol. 7, häfte 1, 15 maj 1997)

Ö. Fritz: Utbredning och förekomst av några rödlistade mossor i Hallands län	1-8
N. Lönnell: Etymologiska bagateller - <i>Abietinella abietina</i> gruskammossa	9
L. Hedenäs: När möter man bryologer på myren och i sumpskogen - en helt ovetenskaplig etologisk studie	10-13
G. Løe, K. Hassel & T. E. Brobakk: <i>Herbertus aduncus</i> ny för Hordaland	14-15
S. Appelqvist: Hoppor som äter mossor	16-17
K. Hylander: Bryologisk origami - en kåserande debattartikel om konvolutvikning	18-19
G. Een: <i>Campylopus</i> på slagg och lava	20-21
P. A. Eriksson: Vad betyder bladmossornas släktnamn?	22-27
H. Weibull: Bryologiska Notiser	28-29
N. Lönnell: Alfabetiskt register till Illustrated Flora of Nordic Mosses, Fasc. 1-3	30-31
N. Cronberg: Exkursion med mossornas vänner till naturreservatet Ramnakullabackarna i Skåne den 10 november 1996	32-33
H. Gralén & H. Weibull: Mossornas vänner vårexkursion till Skåne 20-21 april	34-35
N. Bengtsson: Rapport från Mossornas Vänners exkursion till Jumkils socken i Uppland den 27 oktober 1996, eller Det fjärde moderna fyndet av <i>Physcomitrella patens</i>	36-38
Ny litteratur	39
Föreningsnotiser (Höstexkursion till Östergötland, Exkursioner i Skåne, Försäljning, Medlemsmatrikel)	40-48

MYRINIA är Mossornas Vänner tidskrift. Mossornas Vänner är en förening som har som målsättning att hålla kontakten mellan och främja mosskännedomen bland amatörer. Detta sker, förutom via MYRINIA, genom exkursioner, studiecirklar, bestämningsservice m. m.

Medlemskap i föreningen, vilket inkluderar MYRINIA kostar 50 kr. Familjemedlemmar (erhåller ej MYRINIA) betalar 10 kr. Utländska medlemmar betalar 90 kr pga de höga bankkostnaderna. Enbart prenumeration på MYRINIA kostar 75 kr. Beloppet insätts på postgiro 13 37 88-0 (Mossornas Vänner).

Vill du ha kontakt med andra mossintresserade? Visst vill du det! Tag i så fall kontakt med MOSSORNAS VÄNNER:

Ordförande: Henrik Weibull, Blodstensvägen 14, 752 58 Uppsala, 018 / 50 61 59

Vice ordförande: Helena Gralén, Paradisgatan 29H, 413 16 Göteborg, 031/12 27 91

Sekreterare: Olle Holst, Markaskålsvägen 5, 226 47 Lund, 046/ 12 30 61

Kassör: Gerhard Kristensson, Dekanvägen 8, 240 10 Dalby. 046/ 20 21 85

Exkursionssekreterare: Kristoffer Hylander, Lindgårdsv. 42, 186 70 Brottbys, 08/ 51 24 19 41

Kontaktpersoner för olika landsdelar:

Norra Norrland: Bengt Gunnar Jonsson, Växtholm 242, 905 95 Umeå, 090/ 570 85.

Södra Norrland: Gunnar Ersare, Ringvägen 2, 820 60 Delsbo, 0653/ 109 02

Uppsala: Henrik Weibull, Blodstensvägen 14, 752 58 Uppsala, 018/ 50 61 59.

Stockholm: Niklas Lönnell, Pontonjägatan 49 4 tr, 112 37 Stockholm, 08/ 654 81 29.

Göteborg: Pär Johansson, Julianas Gård 2, 414 81 Göteborg 031/ 82 21 00.

Västergötland: Bertil Jannert, Lyckebo Bestorp, 521 30 Falköping, 0515/ 183 26.

Småland: Allan Nicklasson, Fogdegatan 6, 352 36 Växjö, 0470/ 109 19.

Skåne: Nils Cronberg, Sandbyvägen 204, 240 10 Dalby, 046/ 20 09 25.

Myrinia 7 (1), 1-8 (1997)

Utbredning och förekomst av några rödlistade mossor i Hallands län

Örjan Fritz

Länsstyrelsen i Hallands län, 301 86 Halmstad, e-post: orjan.fritz@n.lst.se

Abstract: Recently the administrative bureau of Nature Conservation in the county of Halland has established a regional locality database for redlisted and other rare species known from the county. In April this year the database contained about 1 000 observations of in total 101 species of bryophytes. Some of these redlisted and rare bryophyte species have most of their Swedish occurrences in Halland. Examples of such species are, among others, *Calypogeia arguta*, *Dicranodontium denudatum*, *Hookeria lucens*, *Loeskeobryum brevirostre*, *Metzgeria fruticulosa* and *Neckera pumila*. The regional Nature Conservation bureau has therefore a particular national responsibility to safeguard those species.

Sedan några år tillbaka arbetar länsstyrelsen i Hallands län med uppbyggnad av en regional databas över hotade arter. I databasen registreras inte bara arter på den officiella rödlistan (hotkategori 0-4), utan även regionalt intressanta arter (hotk. 5). I april 1997 omfattade databasen om mossor ca 1 000 poster avseende 101 arter, varav 44 i hotkategorierna 0-4. Intressant att notera är att så många som 15 av dessa 44 rödlistade arter inte har registrerats i länet efter 1950. Ytterligare tre arter verkar ha försvunnit sedan dess; strandsylmossa *Pleurozium palustre*, päronulota *Ulota coarctata* och sydlig bronja *Fossombronja pusilla* (Tabell 1).

Det tycks som om Halland svarar för en stor del av lokalerna i Sverige för arter som bl.a. atlantsäckmossa *Calypogeia arguta*, skuggmossa *Dicranodontium denudatum*, skirmossa *Hookeria lucens*, västlig husmossa *Loeskeobryum brevirostre*, kombandmossa *Metzgeria fruticulosa* och bokfjädermossa *Neckera pumila*. Krav på hög luftfuktighet, ett oceaniskt präglat klimat eller knutenhet till bokskog är några viktiga omvärldsfaktorer för dessa arter.

Denna artikel presenterar ett urval av rödlistade mossor i länet. I en kommande artikel avses ett urval i övrigt skyddsvärda eller intressanta mossor att tas upp.

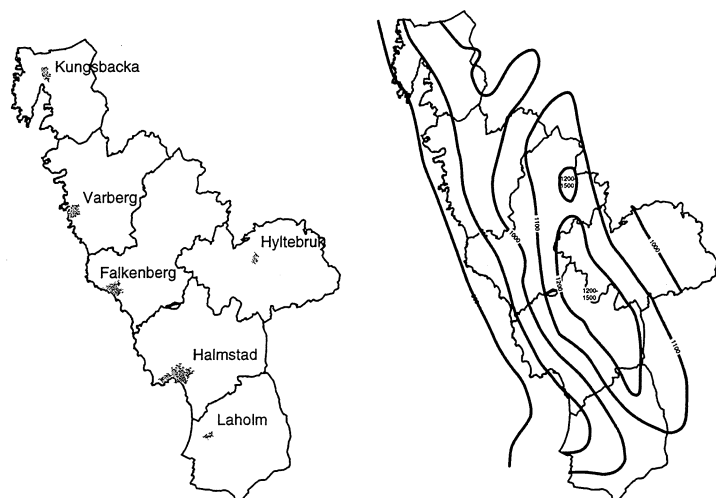

Fig. 1. Karta över Hallands län med kommungränser och tätorter (t.v.) och årsnederbörd (t.h.).

Källmaterial

Mossobservationer i databasen härrör främst från följande personer och källor; Lars-Åke Flodin, Örjan Fritz, Kjell Georgson, Tomas Hallingbäck, Torbjörn Johansson och skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Artiklar som berör Halland har sökts upp, främst i tidskrifterna *Hallands Natur*, *Mossornas Vänner*,

Tabell 1. Förteckning över rödlistade mossor som inte har återsetts i sen tid i Hallands län.

Arter	Senaste observation
Hedkoppmossa <i>Entosthodon obtusus</i>	1872
Aspfjädermossa <i>Neckera pennata</i>	1878
Skogstrappmossa <i>Anastrophillum michauxii</i>	1894
Forsmossa <i>Cinclidotus fontinaloides</i>	1800-t.
Hårklommossa <i>Dichelyma capillaceum</i>	1800-t.
Filthättemossa <i>Orthotrichum urnigerum</i>	1800-t.
Smal sågmossa <i>Atrichum angustatum</i>	1912
Ullgrimmia <i>Grimmia laevigata</i>	1922
Stor skogsbäckmossa <i>Hygrohypnum subeugyrium</i>	1922
Skogsbäckmossa <i>Hygrohypnum eugyrium</i>	1923
Asphättemossa <i>Orthotrichum gymnostomum</i>	1923
Rödtandad hättmossa <i>Orthotrichum pulchellum</i>	1925
Kustgrimmia <i>Grimmia decipiens</i>	1926
Grov gulmossa <i>Pseudocalliergon lycopodioides</i>	1949
Stor klipptuss <i>Cynodontium jenneri</i>	1949
Strandsylmossa <i>Pleuridium palustre</i>	1955
Päronulota <i>Ulota coarctata</i>	1955

Myrinia och *Svensk Botanisk Tidskrift*. Från ArtDatabanken, vid SLU, har också ett stort antal äldre observationer och herbarieuppgifter kommit. Artdatabasen kan dock inte göras gällande som fullständig. Den som har noterat men ej tidigare rapporterat rödlistade eller på annat sätt intressantare mossor i Halland är välkommen att kontakta författaren!

Kartor över förekomsterna

Utbredningskartor har tagits fram för ett urval av rödlistade mossor i Hallands län (fig. 1). Kartorna avser att spegla den aktuella utbredningen i länet såvitt känt, vilket här med några undantag menas fynd från 1970-talet och framåt. För ett par mossor redovisas enbart gamla fynd, eftersom aktuella tycks saknas. För flertalet arter tillkommer dock nya lokaler tämligen kontinuerligt, och kartorna får ses som en statusrapport över dagsläget.

Artgenomgång

Gammal granskog med en myckenhet av murkna gränslågor är en sparsamt förekommande biotop i Hallands län. Det kan avläsas i ytterst få fynd av vedtrappmossa *Anastrophillum hellerianum*. Endast två, möjligen tre, aktuella fynd är kända. Även stubbträdmossa *Cephalozia catenulata* förekommer bara på två aktuella lokaler. I länets småländska del finns dock en del fuktig gransumpskog där det bör vara möjligt att finna fler lokaler. Barmaturskogen i Bergs naturreservat i Falkenbergs kommun verkar vara lokalen "som gäller". Där finns bl. a. både vedtrappmossa och stubbträdmossa.

- Grön sköldmossa *Buxbaumia viridis* hittades av Torbjörn Johansson i Laholm på tre ganska närliggande lokaler 1974-77 (Johansson 1977). Torbjörn får själv berätta om den första upptäckten:
"Det hände för några år sedan [1974] att jag en vacker februaridag led av svår huvudvärk. Jag tänkte att frisk luft och en stärkande cykeltur skulle bota det onda så jag ställde kosan till barrskogsremsan mellan Ekasjö och Ahla-skogarna strax öster om Laholm. Väl framkommen parkerade jag i ett dike och vandrade in i den tysta skogen men huvudvärken ville inte släppa. Vid ett tillfälle lade jag mej rak lång på magen på den mjuka barmattan, vilade huvudet i händerna, blundade och led. När jag åter öppnade ögonen fick jag syn på en liten ljusgrön växt av underligt utseende bara några decimeter framför mej. Långsamt tog den färg och form i mitt medvetande. Det var första gången jag såg en sporkapsel av den ganska ovanliga sköldmossan, Buxbaumia indusiata [B. viridis]. Jag kände igen den från tidigare litteraturstudier men blev, på grund av huvudvärken, varken ledsen eller glad. Konstaterade bara fakta; ja så det är så du ser ut i verkligheten."
 Biotopen var triviala granplanteringar - kanske inte vad man främst väntar sig av denna art. Ytterligare fynd i Halland känner jag inte till. Arten uppges inte för landskapet Halland av Söderström m. fl. (1996).

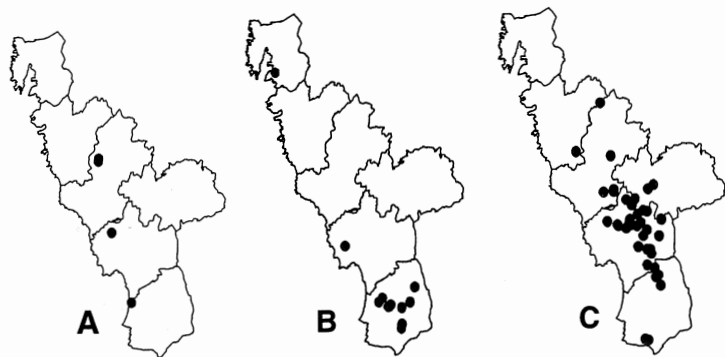

Fig. 2. A) *Bryhnia novae-angliae* (2) - 4 lokaler. B) *Calypogeia arguta* (3) - 12 lokaler. C) *Dicranodontium denudatum* (4) - 41 lokaler.

- *Bryhnia novae-angliae* (Fig. 2A) har hittills registrerats på fyra lokaler; alla är aktuella. Växtplats är här främst raviner med framrinnande källvatten invid större vattendrag. Se vidare i Bohlin, Gustafsson & Hallingbäck (1981).
- Atlantsäckmossa *Calypogeia arguta* (Fig. 2B) har noterats på 12 lokaler, med en koncentration till sydligaste Halland. Orsaken till detta beror troligen till stor del på Torbjörn Johanssons aktivitet i Laholms kommun under 1970-talet. Atlantsäckmossan har noterats främst längs med vattendrag, och kräver hög luftfuktighet.
- Skuggmossa *Dicranodontium denudatum* (Fig. 2C) har i Halland kanske en del av sitt utbredningscentrum i Sverige. Totalt 41 lokaler har registrerats och nya tillkommer fortfarande i rask takt. Nästan alla lokaler är mycket fuktiga, och får dessutom mer än 1 100 mm nederbörd per år (medelvärde 1961-90).
- Sydkvastmossa *Dicranum fulvum* (fig. 3A) finns noterad från 10 aktuella lokaler relativt väl spridd över länet. Dessutom finns nio äldre fynd från huvud-

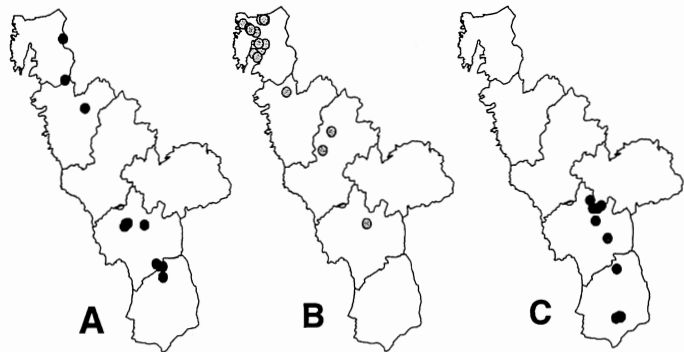

Fig. 3. A) *Dicranum fulvum* (3) - 10 lokaler. B) *Grimmia decipiens* - 16 gamla lokaler. C) *Hookeria lucens* (2) - 11 lokaler.

sakligen början av 1900-talet, här behandlade som inaktuella, från olika delar av länet. Arten växer på stenblock i ädellövskog. Flera nya lokaler har noterats under senare år, och troligen är även sydkvastmossan förbisedd.

- Såväl kustgrimmia *Grimmia decipiens* (fig. 3B), med 16 gamla fynd, som ullgrimmia *G. laevigata*, med ett gammalt fynd, kan ha minskat i sen tid. Det är faktiskt osäkert om någon aktuell lokal finns kvar i Halland. De senaste uppgifterna för bägge arterna kommer från 1920-talet. Fynden av *G. decipiens* är koncentrerade till klippor i Kungsbacka kommun i nordligaste Halland.
- Hallands landskapsmossa skirmossa *Hookeria lucens* (fig. 3C) har rapporterats från elva aktuella lokaler. En gammal lokal vid Yaberg i Hylte kommun har inte kunnat återfinnas. Det innebär att åtta lokaler har tillkommit sedan specialstudien 1977 (Bohlin, Gustafsson & Hallingbäck 1977). De flesta av lokalerna ligger inom "regnbältet", med mellan 1 200 och 1 500 mm regn per år. Jämför gärna med skuggmossans utbredning. I Smedjeån i Laholms kommun finns några sydliga utposter, där nederbörden "endast" är ca 1 000 mm per år. Dessa lokaler ligger dock alla på öar i vattendraget (kvälbildningar). Ytterligare lokaler kvarstår troligen att upptäcka i de mest humida delarna av Halland.
- Västlig husmossa *Loeskeobryum brevirostre* (fig. 4A) registrerades på två lokaler i Hallands län redan under 1800-talet. Ytterligare sju fynd, spridda från norr till söder i Halland, är kända från perioden 1923-1931. I väntan på noggranna eftersök har dock dessa fynd preliminärt bedömts som inaktuella. Arten har uppmärksamats alltmer i Halland under de senaste åren och tio lokaler hittades perioden 1995-april 1997. Därmed är totalt 14 aktuella lokaler kända från länet. På sten och jord i de lite kalkrikare ädellövskogarna, främst bokskog, på Hallandsås nordsluttning finns de rikaste förekomsterna. Tillsammans med Skåne tycks Halland stå för en majoritet av de aktuella lokalerna i landet.
- På lite basiska skuggade lodytor förekommer stor bandmossa *Metzgeria conjugata* (fig. 4B) spridd över Halland, men är totalt sett sällsynt. Endast sex

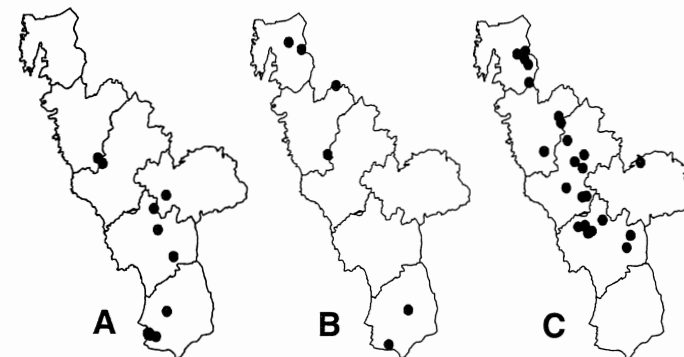

Fig. 4. A) *Loeskeobryum brevirostre* (4) - 14 lokaler. B) *Metzgeria conjugata* (4) - 6 lokaler. C) *Metzgeria fruticulosa* (4) - 27 lokaler.

aktuella lokaler har rapporterats. Sex ytterligare lokaler med fynd från början av seklet har preliminärt bedömts som inaktuella.

- Kornbandsmossa *Metzgeria fruticulosa* (fig. 4C) kan återigen vara en halländsk specialitet. Arten noterades först 1966 i Hallands län, men flertalet fynd är av ännu senare datum (jfr Hallingbäck 1989a). Totalt finns 27 lokaler registrerade, men antalet ökar kontinuerligt. Substrat är främst bok (20 av 27 lokaler), följd av lönn (5), hassel (2), alm (1) och ek (1). Lokalen med den hittills rikligast kända förekomsten är Öxared vid sjön Lygnerns södra strand i Kungsbacka kommun med minst 10 bokar. Lokalerna är ofta fuktiga.
- Bokfjädermossa *Neckera pumila* (fig. 5A) är ganska väl spridd över Halland och följer bokens utbredning tämligen väl. Arten är registrerad på 173 aktuella lokaler, men nya tidigare förbisedda tillkommer kontinuerligt. Antalet kända aktuella träd med bokfjädermossa i Hallands län uppgår nu till 545, vilket måste betraktas som en minimumsiffra eftersom inga regelrätta inventeringar utförts. Omfattningen av den aktuella utbredningen är nog större än vad som tidigare förväntats. Ett 10-tal lokaler ligger i direkt anslutning till Skåne, där arten anses vara akut hotad (jfr Hallingbäck 1989b). Fertila exemplar har dock påträffats på bara ett fåtal lokaler. Arten är starkt knuten till bok, men den har även noterats på lönn på kyrkogård och i allé. Bokfjädermossan fungerar bra som indikatorart för finare bokskog, men upplevs som aningen sämre än grov fjädermossa (Fritz & Larsson 1997). Aspfjädermossa *N. pennata* är inte registrerad på någon aktuell lokal i Hallands län, men sågs vid Femsjö (landskapet Småland men Hallands län) 1878.
- Alsidenmossa *Plagiothecium latebricola* (fig. 5B) är rapporterad från nio lokaler i länet. Substrat är murken ved och biotopen främst alsumpskog. Det är säkerligen en förbisedd art. Under 1996-april 1997 noterades t.ex. fem nya lokaler.
- Fågelbetsmossa *Pterogonium gracile* (fig. 5C) är en västlig art i Sverige. Den växer på klippor i bergbranter. Den har försvunnit från flera förekomster i Sverige och inte minst i Halland (Gustafsson & Hallingbäck 1994). Det aktuella antalet lokaler i Halland är endast fyra. På två av dessa lokaler

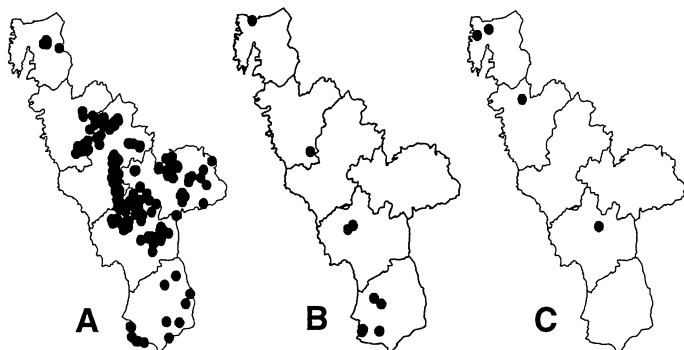

Fig. 5. A) *Neckera pumila* (4) - 173 lokaler. B) *Plagiothecium latebricola* (4) - 9 lokaler. C) *Pterogonium gracile* (1) - 4 lokaler.

hänger artens förekomst på en skör träd. På en tredje lokal är förekomsten mera livskraftig. Under nyckelbiotopsinventeringar upptäckte Björn Nordén ytterligare en lokal i Kungsbacka kommun i januari 1997. På denna lokal ser arten fräsch ut, och ett visst hopp om artens framtid i Halland finns ännu kvar.

- På rikbarksträd i öppna miljöer noteras flera *Tortula*-arter i Halland. De vanligare arterna är takskruvmossa *T. ruralis* och kornskruvmossa *T. papillosa*. De mera ovanligare är almskruvmossa *T. laevipila* (fig. 6A) och alléskruvmossa *T. virescens* (fig. 6B). Såväl almskruvmossa (7 aktuella lokaler) som alléskruvmossa (6) finns spridda på enstaka lokaler i Halland. Några nya lokaler av de sällsyntare arterna har upptäckts sedan början av 1980-talet (jfr Hallingbäck & Kristensson 1982), men inte i någon större mängd.
- Dunmossan *Trichocolea tomentella* (fig. 6C) är en utmärkt indikatorart för källflöden i framför allt sumpskog. En observation av dunmossa i en skogsmiljö innebär nästan automatiskt bedömningen nyckelbiotop! I Halland har hittills 75 lokaler registrerats, varav ca 90% under 1990-talet, och nya lokaler tillkommer kontinuerligt. De flesta lokalerna är koncentrerade till den topografiskt brutna mellanbygden i Halland. Majoriteten av lokalerna är små, oftast bara upp till ett par hektar. Långanskogen i Åkulla-området, Varbergs kommun, är med arealen 35 ha den klart största lokalen.
- Päronulota *Ulotia coarctata* (fig. 7A) är exempel på en art som tycks ha minskat kraftigt. Kartan redovisar enbart 12 gamla fynd. Det senaste fyndet gjordes 1955 i Hylte kommun. Därefter har det varit som förgjort att hitta den. Flertalet av dessa lokaler har återbesökts av Tomas Hallingbäck med negativt resultat (Hallingbäck 1991).
- Totalt fem aktuella fynd är kända av den rödlistade atlantärgmossan *Z. conoideus* (fig. 7B). Ytterligare fyra fynd finns från 1920-talet från Kungsbacka, Falkenbergs och Laholms kommuner. Arten är i fält mycket svår att bestämma, varför material måste hemföras för mikroskopering. Säkert återstår en del lokaler att upptäcka, men en mängd stickprov har nästan undantagslöst resulterat i *Z. rupestris*.

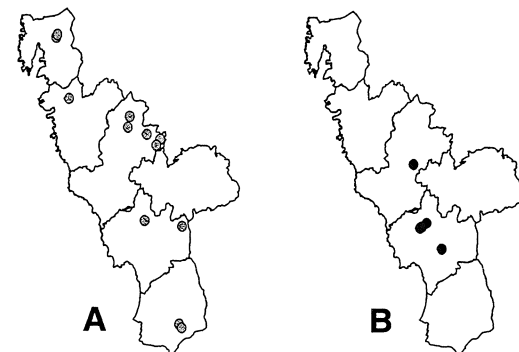

Fig. 7. A) *Ulotia coarctata* (4) - 12 gamla lokaler. B) *Zygodon conoideus* (2) - 5 lokaler.

Tack Kjell Georgson för kommentarer och kompletteringar till manuskript. Tomas Hallingbäck tackas för manusgenomgång och hjälp med den engelska summeringen.

Citerad litteratur

- Bohlin, A., Gustafsson, L. & Hallingbäck, T. 1981: Mossan *Bryhnia novae-angliae* i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. 75:215-224.
- Bohlin, A., Gustafsson, L. & Hallingbäck, T. 1977: Skirmossan, *Hookeria lucens*, i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. Vol 71, 11 pp.
- Fritz, Ö. & Larsson, K. 1996: Betydelsen av skoglig kontinuitet för rödlistade lavar. En studie av halländsk bokskog. Svensk Bot. Tidskr. 90:241-262.
- Gustafsson, L. & Hallingbäck, T. 1994: Fågelfotsmossa, *Pterogonium gracile*, i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. 88:143-152.
- Hallingbäck, T. & Kristensson, G. 1982: *Tortula laevipila* (Brid.) Schwaegr. & *T. virescens* (De Not.) De Not. på Västkusten. Svensk Bot. Tidskr. 76: 171-176.
- Hallingbäck, T. 1989a: *Metzgeria fruticulosa* in Fennoscandia - and its ecology in Sweden. Lindbergia 15: 205-212.
- Hallingbäck, T. 1989b: Bokfjädermossan, *Neckera pumila*, en försumningshotad moss. Svensk Bot. Tidskr. 83:161-173.
- Hallingbäck, T. 1991: Pärnulota, *Ulota coarctata*, i Sverige. Myrinia 1: 11-19.
- Johansson, T. 1977: Något om mossor i södra Halland. Hallands Natur 1977:13-17.
- Söderström, L. (red.). 1995: Preliminary distribution maps of bryophytes in Norden. Vol. 1. Hepaticae and Anthocerotae. Mossornas Vänner. Trondheim.
- Söderström, L. (red.), m. fl.. 1996: Preliminary distribution maps of bryophytes in Norden. Vol. 2. Musci (A-I). Mossornas Vänner. Trondheim.

Myrinia 7 (1), 9 (1997)

Etymologiska bagateller - *Abietinella abietina* gruskammosa

Niklas Lönnell
Pontonjärg. 49, 112 37 Stockholm

Abstract: *The origins of the Latin and Swedish names of Abietinella abietina are explained.*

Helt klart är att både släktnamn och artepitet kommer från gransläktet *Abies*. Sedan går meningarna isär mellan olika källor.

Artepitetet *abietinus* tolkas av Krok & Almqvist (1917) som "på gran". Likaså gör Iseborg (1996). Nu är kanske inte gran det främsta substratet för gruskammosa, men värre missuppfattningar eller missvisande namn än detta finns. I detta sammanhang anger Augier (1966) en mer tilltalande härledning "qui ressemble à une branche de Sapin (*Abies*)", d.v.s. som liknar en grangren (*Abies*). Med sin en gång pargreniga skott, vilket skiljer *Abietinella* från *Thuidium*, har ett skott av gruskammosa klara likhetet med en grangren. Augier (1966) anger även att släktnamnet *Abietinella* är diminutiv av ordet *abietinus*.

Adlerz (1907) kallar *Abietinella abietina* granmossa på svenska. I Krok & Almqvist (1917) kallas arten (*Hypnum abietinum*) fortfarande för granmossa på svenska och anges växa på sten och trädstam. Linné anger 1755 att *Hypnum abietinum* "växer här och där i skogar under granar" enligt översättningen i Linné (1986). I Ursing m.fl. (1949) kallas arten det svenska namnet vara gruskammosa och där beskrivs ståndortskraven som torr mark gärna något kalkförande. Det nuvarande svenska namnet är gruskammosa. Den senare delen kammosa syftar på den dubbelsidiga pargrenighet som i mosskretsar kallas kamlik. Den kam som har detta utseende är närmast kanske någon luskam från tidigare århundranden. Detta efterled delar gruskammosan med arter som *Helodium blandowii* kärrkammosa, *Ptilium crista-castrensis* kammosa och *Ctenidium molluscum* kalkkammosa. Förledet grus- torde hänföra sig till växtplatsen som ofta är relativt torr.

Citerad litteratur

- Adlerz, E. 1907: Bladmossflora för Sveriges lågland med särskilt avseende på arternas utbredning inom Närke. Örebro.
- Augier, J. 1966. Flore des bryophytes. Paris. Paul Lechevalier.
- Iseborg, R. 1996: Växternas latinska namn - förklaringar av latinska och grekiska ord. Stockholm. Botaniska Sällskapet i Stockholm.
- Krok, O.B.N. & Almqvist, S. 1917: Svensk flora II- kryptogamer, fjärde upplagan. Stockholm. Albert Bonniers bokförlag.
- Linné, C. v. 1986: Svensk flora - flora Suecica. Den andra upplagan av flora Suecica utgiven 1755 av Lars Salvius översatt från latin av Helge Erickson och Åke Ohlmarks. Stockholm. Forum.
- Ursing, B., Andersson, O., Kylin, H., Nannfeldt, J.A. Persson, H. & Santesson, R. 1949: Svenska växter - kryptogamer. Stockholm. Nordisk Rotogravyr.

När möter man bryologer på myren och i sumpskogen - en helt ovetenskaplig etologisk studie

Lars Hedenäs

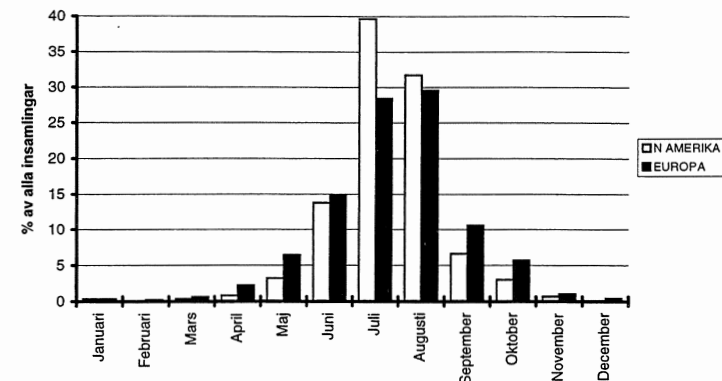
Naturhistoriska Riksmuseet, Kryptogambotani, Box 50007, 104 05 Stockholm

Abstract: *The annual activity pattern of bryologists visiting wetlands is briefly described and discussed in a completely unscientific way.*

Bryologers tendens att besöka våtmarker varierar enligt vissa bestämda mönster under året. Under vinterhalvåret är chansen att möta denna relativt sällsynta variant av *Homo sapiens* i våtmarker liten, eller i vissa delar av världen nästan obefintlig. Under sommarhalvåret, däremot, är chansen betydligt större, något som Myrinias läsare säkert har observerat. Eller trots sig observera, eftersom kanske även Myrinia läsare följer samma aktivitetsmönster? Under flera år har jag dock i min forskning med hjälp av indirekta metoder kunnat fastlägga detta fenomen med relativt stor säkerhet. I det följande redovisas resultaten av denna studie.

Material och metoder

Undersökningen baseras på studier av sammanlagt drygt 5000 kollektorer från våtmarker, med insamlingsmånaden angiven på etiketten. Av dessa kommer drygt 60% från Europa och resten från Nordamerika. För att bedöma om bryologer i olika geografiska områden har olika beteendemönster delades det europeiska undersökningsområdet in i tre delar, (1) Norden, (2) Central- och Västeuropa (Belgien, Frankrike, Irland, Luxemburg, Nederländerna, Polen, Österrike, Schweiz, Storbritannien, Tjeckien, Tyskland) och (3) Östeuropa (Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Rumänien, Slovakien, Ungern). Från Medelhavsområdet (Grekland, Italien, f.d. Jugoslavien, Portugal, Spanien) fanns tyvärr alltför lite material för att några säkra slutsatser skulle kunna dras. Detta material har dock tagits med i jämförelsen mellan Europa och Nordamerika. Vidare studerades mönster i insamlingsaktivitet i ett antal enskilda länder där ett större material fanns ($n > 100$).

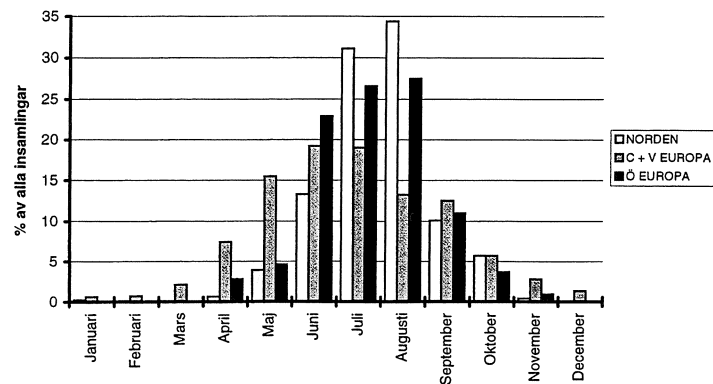

Figur 1. Fördelningen av insamlade våtmarksmossor under året i Nordamerika ($n = 1886$) och Europa ($n = 3256$).

Resultat och diskussion

Den metod som här används för att uppmäta bryologaktiviteten i olika områden bygger på att bryologer när de befinner sig ute på våtmarker har en viss tendens att samla in mossor. Jag har även utgått från antagandet att aktiviteten är den samma för bryologer i olika delar av världen och att den är konstant i tiden. Det senare är viktigt emedan materialet som undersökningen grundar sig på insamlats under kanske 150 års tid. Att aktiviteten är lika för olika bryologpopulationer kanske kan ifrågasättas med tanke på att, som härmed kommer att visas, det finns andra skillnader mellan olika bryologpopulationer. Det finns alltså vissa svaga punkter i undersökningsmetodiken, men eftersom liknande undersökningar troligen är få torde även dessa resultat kunna bidra till utforskandet av det bryologiska beteendet.

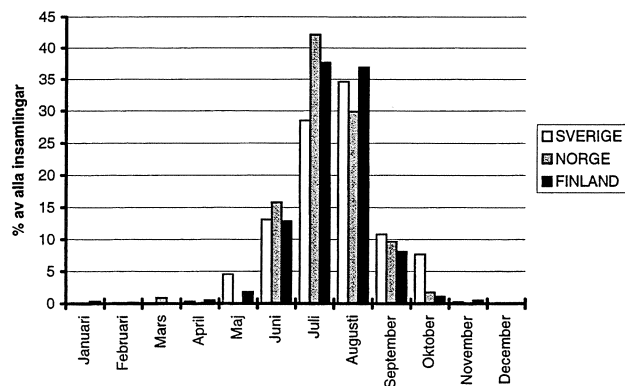
Den europeiska bryologstammen uppvisar en något mer markant koncentration till några få sommarmånader än den nordamerikanska stammen (Fig. 1). Delar man upp de europeiska våtmarksbryologerna efter geografiska områden finner man att det framförallt är de mer nordliga bryologerna, och i viss mån de östliga som står för denna tendens i aktivitetsmönstret (Fig. 2). Eftersom framförallt den nordliga kategorin är något överrepresenterad i det europeiska materialet kan man anta att det är därför det verkar som om Europas bryologer koncentrerar sin aktivitet mer än Nordamerikas. Det är i detta sammanhang intressant att se att den nordamerikanska stammen i vissa avseenden ligger mitt emellan den central- och västeuropeiska bryologstammen respektive de nord- och östeuropeiska (jämför Fig. 1 och 2). Bland annat ligger den central och- och västeuropeiska aktivitetstoppen redan i juni, medan de andra europeiska populationerna når sin topp först i augusti. Den nordamerikanska populationen ligger med sin juli-topp någonstans mitt emellan. Som alla förstår måste detta bero på att den nuvarande amerikanska bryologstammen har sitt ursprung i olika delar

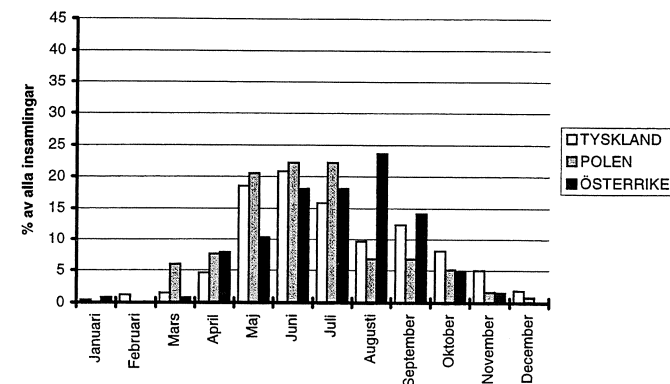
Figur 2. Fördelningen av insamlade våtmarksmossor under året i Norden (n = 2421) Central- och Västeuropa (n = 704), och Östeuropa (n = 109).

av Europa, och alltså har ett beteende som är en blandning av de olika europeiska enheternas.

Den markanta aktivitetstoppen som syntes i de nordliga och östliga populationerna i Europa (Fig. 2) syns även om vi tittar på enskilda länder. Sverige, Norge och Finland, vars bryologer tillhör den nordliga populationen hyser sålunda individer med en markerad periodicitet i sin verksamhet (Fig. 3). Huvuddelen av aktiviteten noteras sålunda under perioden juni-september, med en markant topp i juli-augusti. I Tyskland, Polen och Österrike, å andra sidan, är aktiviteten mer jämn spridd under året (Fig. 4). Individer ur dessa populationer påträffas i

Figur 3. Fördelningen av insamlade våtmarksmossor under året i Sverige (n = 1692), Norge (n = 114) och Finland (n = 560).

Figur 4. Fördelningen av insamlade våtmarksmossor under året i Tyskland (n = 259), Polen (n = 117) och Österrike (n = 127).

påträffas i våtmarkerna i stort antal redan i april och är i full aktivitet ända in i oktober. Aktiviteten är som störst under maj-juli, men ingen riktigt markant topp syns i aktivitetsmönstret (Fig. 4). Förklaringen till dessa skillnader är att i norr lider alla bryologer av depressioner under den mörka årstiden. Längre söderut är depressioner på grund av vinternmörkret mindre utbredda och dessutom inte lika utpräglade, och en viss aktivitet kan alltså pågå året runt i dessa områden.

Med denna studie av aktiviteten hos bryologen hoppas jag att intresset för denna allvarligt försummade forskningsgren ska väckas. Det vore bland annat av största intresse att få reda på om aktiviteten i våtmarker är representativ för denna relativt sällsynta variant av *Homo sapiens* eller om aktiviteten i exempelvis granskogar med blåbärsris, eller på alvarmarker utan ölandstok kanske avviker helt från de mönster som redovisas i denna undersökning. En jämförande studie mellan bryologens och lichenologens aktivitet och selektiva fördelar har också hög prioritet.

Herbertus aduncus ny for Hordaland

Geir Løe, Kristian Hassel & Trond Einar Brobakk

Botanisk Institutt, NTNU, N-7055 Dragvoll, Norge

Abstract: A new find of the liverwort *Herbertus aduncus* in Hordaland, Norway is reported.

Herbertus aduncus er en sjelden bladlevermose, som forekommer i tre underarter på verdensbasis. Underarten *aduncus* finnes i Japan og vestlige Nord-Amerika, underarten *tenuis* finnes i Appalachian Mnt., mens underarten *hutchinsiae* finnes i Norge, nordvestlige Wales, vestlige Skottland, vestlige Irland og på Færøylene (Smith 1990). Vår underart har altså en typisk oseanisk utbredelse, og fra Norge er den tidligere kun kjent fra to lokaliteter i Rogaland: Erfjord (Arnell 1950) og Rosseid (Frisvoll og Blom 1992).

I Norge vokser denne arten på skyggefulle berg i steinete skog og i skogkledde raviner. På de britiske øyer foretrekker den nordøstlige skråninger (Smith 1990), mens lokalitetene i Norge er nordvestvendte.

To nærstående arter som vi også finner i vestlige Norge er *H. borealis*, som ellers kun er kjent fra Skottland, og *H. stramineus*, som også forekommer på de britiske øyer, Færøylene, Island og i Alaska. Disse artene har liknende biologi og utbredelse, men *H. borealis* vokser mer lysåpent i fattig løvskog, i raviner med høy luftfuktighet. *H. stramineus* er svært fuktighetskreven og vokser helst i forbindelse med fosserøyksoner eller i områder med ekstremt mye nedbør.

Den 24.06.96 befant vi oss ved Trengereid i Hordaland, øst for Bergen (Fig. 1). Målet for utflukten var å finne *Plagiochila exigua*, som var kjent fra denne lokaliteten (Blom, pers. med.). Letingen etter denne forble imidlertid resultatløs, men plutselig oppdaget vi en mose som var mistenkelig lik *Herbertus aduncus* imellom bregner i den vestvendte siden av en nordvendt, tørrlagt bekkeravine. På ettermiddagen fikk vi tilgang på lupe og kunne med sikkerhet bestemme arten til *Herbertus aduncus*. Etter nitidig leting oppover i ravinen kunne vi fastslå at det vokste temmelig rikelig av arten ihvertfall i et belte på hundre meter ved den vestvendte skråningen. Videre oppover turde vi ikke gå på grunn av vanskelig terreng og en tydelig rasfare. Arten vokste langs østsiden av det tørre elveleiet omtrent fra en sidebekk og i hundre meter oppover på steil, fuktig bergvegg, hovedsaklig i underkant av karplantevegetasjon og mellom bregner. Vi fant en rekke bladmoser i store mengder blant annet: *Rhytidiadelphus loreus*, *R. triquetrus*, *Atrichum undulatum*, *Hylocomium splendens*, *Racomitrium lanuginosum*, *Sphagnum* sp. Karakteristiske karplanter i området er *Athyrium filix-femina*, *Phegopteris connectilis*, *Selaginella selaginoides*, *Potentilla erecta*,

Rhodiola rosea, *Alchemilla alpina*, *Viola* sp., *Anemone nemorosa*, *Campanula rotundifolia*, *Calluna vulgaris*, *Hieracium* sp., *Festuca ovina* og *Melica nutans*. Artsammensetningen tyder på at lokaliteten er nokså næringsfattig, noe som stemmer overens med de to lokalitetene i Rogaland.

De to andre lokalitetene har også blitt besøkt i løpet av sommeren. I Erfjord ble arten ikke gjenfunnet, noe som kan ha sammenheng med en nokså unøyaktig lokalitetsangivelse. Ved Rosseid ble arten gjenfunnet i en nokså fattig, nordvestvendt løvskog. Denne lokaliteten var forskjellig fra den nyoppdagede i Hordaland, med et tettere tresjikt og et mindre utviklet feltsjikt.

I august samme år ble lokaliteten besøkt under Nordisk Bryologisk Forenings ekskursjon, og flere bryologer har dermed opplevd denne tredje norske lokaliteten for *Herbertus aduncus*.

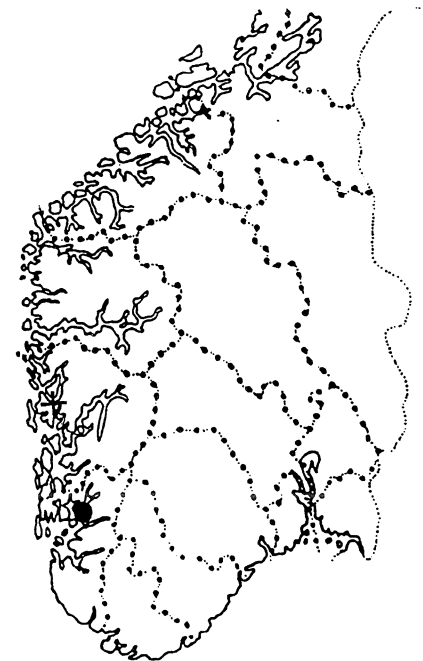

Fig. 1. Utbredelse av *Herbertus aduncus* i Norge. ● indikerer de to lokalitetene i Rogaland, + indikerer det første funnet i Hordaland.

Referanser

- Arnell, S. 1950: Förteckning över levermossor insamlade i Rogaland våren 1949. Botaniska Notiser 1: 14-23.
- Frisvoll, A. A. og Blom, H. H. 1992. Trua moser i Norge med Svaldbard; raud liste. NINA Utredning 42: 1-55.
- Smith, A. J. E. 1990. The liverworts of Britain and Ireland. Cambridge university press. Cambridge.

Hoppor som äter mossor

Susanne Appelqvist

Artillerigatan 18, 752 37 Uppsala

Abstract: Grasshoppers of the genus *Tetrix* regularly eat mosses. Feeding experiments showed that they eat spore capsules of *Ceratodon purpureus* and *Pohlia nutans*, rather than portions of *Polytrichum commune* or potatoe slices.

Det är förvånansvärt få djurarter som äter mossor. Detta beror nog mycket på att mossor är en svårsmält föda (Prins 1982). Trots detta äts en hel del mossgametofyter av en mängd små evertebrater, t ex trögmakare (Tardigrada), snäckor (Gastropoda) och kräftdjur (Crustacea) (Bates & Farmer 1992). Men av de något högre djurarterna är det få som är kända för att äta mossor (Prins 1982). Under mitt examensarbete våren 1996 kom jag i kontakt med strandtornsgräshoppan (*Tetrix subulata*) som äter både brännmossa (*Ceratodon purpureus*) och nickmossa (*Pohlia nutans*).

Strandtornsgräshoppan (*Tetrix subulata*) är en relativt vanlig och liten gräshoppa (ca 10 - 14 mm) som inte ger ifrån sig något ljud (stridulerar). Den antas äta, övervintra och lägga ägg i mossor (Holst 1986). Den uppträder tidigt på våren (april - maj), föredrar områden som har partier med frilagd jord, t ex brandplatser, och den vill vara på fuktiga platser gärna nära en vattensamling. Strandtornsgräshoppan övervintrar som nymf eller vuxen (inte som ägg som de flesta andra gräshoppsarter gör). Dessutom både flyger och simmar den bra (Holst 1986, Sandhall & Ander 1978).

Jag kom i kontakt med dessa "hoppor" som äter mossor när jag utförde mitt examensarbete, om hur överlevnad och beteende hos olika färgmorfer skiljer sig hos strandtornsgräshoppor (*Tetrix subulata*) (Appelqvist 1996). Dessa studier utfördes på zoologiska institutionen i Uppsala. När jag höll strandtornsgräshoppor i lab inför mina färgmorfers studier utfodrade jag dem med brännmossa (*Ceratodon purpureus*) och nickmossa (*Pohlia nutans*), de mossor som i huvudsak fanns på lokalen där jag fångade gräshoppor. Det jag såg försvinna från bränn- och nickmossetuvorna som låg inne vid gräshoppor var sporkapslarna. Björnmossa (*Polytrichum commune*) som i vissa tuvor råkade följa med verkade dock inte vara någon smaklig måltid eftersom de ej nämnvärt röddes av gräshoppor. Tillsammans med mossorna utfodrade jag "hopporna" med skivor av potatis. Det såg dock ut som sporkapslarna var mer aptitliga

eftersom de försvann innan potatisen röddes (detta kan ju även bero på att gräshoppor ej är vana att hitta potatis ute i skogen).

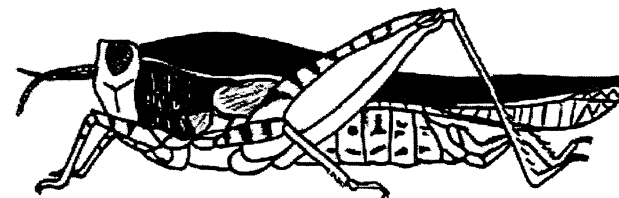
Det är ju inte många arter som är kända för att äta mossor, pga att det är en svårsmält föda. Mängden näring (energi) som djuret får i sig tar i stort sätt ut den energi som åtgår till att smälta födan (Prins 1982). En orsak till att strandtornsgräshoppan äter delar av mossor kan vara att dessa "hoppor" kommer fram tidigt på våren (april - maj) (Holst 1986). Det finns inte så mycket annan färsk föda då, och enligt Prins (1982) innehåller dessutom mossor en fleromättad fettsyra som inte finns i högre växter, vilken skulle hjälpa djuren att få bättre skydd mot kyla. Förutom sporkapslarna från bränn- och nickmossan har det observerats att strandtornsgräshoppan äter av fröställningar på starr (*Carex* sp.) (muntligen Forsman).

Det var mest sporkapslarna som försvann från tuvorna, vilket kan bero på att det finns mindre fenoliska ämnen i dem än i skotten. Enligt Bates & Farmer (1992) försvårar dessa ämnen nedbrytningen i kroppen.

Strandtornsgräshoppan (*Tetrix subulata*) har bland andra en närliggande släkting, *Tetrix bipunctata*, som också finns i Sverige. Den lever i torrare marker än *Tetrix subulata*, men annars är deras levnadssätt ganska lika. *Tetrix bipunctata* har också matats med mossor inne på lab (muntligen Forsman). Det finns säkert fler av dessa "hoppor" som äter mossor.

Citerad litteratur

- Appelqvist, S. 1996: Experimental manipulation reveals differential survival among colour morphs in the pygmy grasshopper, *Tetrix subulata*. Zoologiska institutionen. Uppsala.
- Bates, J. W. & Farmer, A. M. 1992: Bryophytes and lichens in a changing environment. Clarendon press. Oxford.
- Holst, K. 1986: The saltatoria of Northern Europe. Fauna Entomologica Scandinavica 16:1-127.
- Prins, H. H. Th. 1982: Why are mosses eaten in cold environments only? Oikos 38: 374-380.
- Sandhall, Å. & Ander, K. 1978: Gräshoppor, syrsor och deras släktingar. ICA bokförlag. Västerås.

Bryologisk origami - en kåserande debattartikel om konvolutvikning

Kristoffer Hylander

Lindgårdsvägen 42, 186 70 Brottbby, 08-512 41 941

Abstract. Different modes of folding envelopes for bryophyte collecting are evaluated.

Envar som börjar intressera sig för mossor kommer snart till frågan vad man skall lägga mossorna i när man samlar och hur man skall förvara dem. Plastpåsar, plastaskar, tändsticksaskar, apotekets läkemedelspåsar eller någon typ av vikt papperskonvolut är några olika exempel, som man stöter på när man sitter och bestämmer mossor, som andra har skickat. Här kommer jag av utrymmesskäl att fördjupa mig i ett fåtal olika typer av konvolut och lämna de övriga utan kommentar.

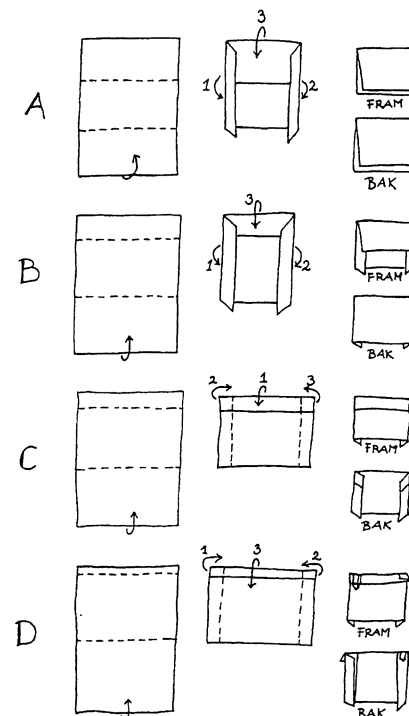
Figur 1 visar "vikningsschema" för fyra olika typer av konvolut. De olika typerna som här redovisas är konvolut av Hallingbäck-typ (Hallingbäck & Holmåsén 1991), konvolut av Hedenäs-typ (observationer i Riksmuseets herbarium), konvolut av lav-typ (Moberg & Holmåsén 1982) och slutligen en modifierad Hallingbäck-typ som jag självsvåldigt kallar konvolut av Hylander-typ.

Tabell 1 visar en jämförelse av de olika typerna med hjälp av några olika parametrar. En intressant fråga är hur väl man kan bunta konvoluten, sortera dem eller förvara dem. Jag har upptäckt att pappersflikar på fram och/eller baksidan kan vara nog så enerverande. (Humöret kan ju redan vara lite labilt efter 3 timmars sökande efter pseudoparaphyllier hos en förmodad *Hypnum imponens*.)

De flesta av de jämförda typerna av konvolut kan ha lite olika störande pappersflikar på antingen fram eller baksidan. Om man lyckas med Hylander-typen (vilket inte är helt lätt då det kräver precision att vika exakta tredjedelar) undvi-

Tabell 1: Jämförelse mellan olika konvoluttyper

	Hallingbäck-typ	Hedenäs-typ	Lav-typ	Hylander-typ
Slät baksida	ja	nej	nej	ja
Slät framsida	nej	nej	ja	ja
Utrymme (vid samma pappersstorlek)	relativt mycket	mycket	relativt mycket	relativt lite
Behov av gem	nej	ja	kanske	nej

Figur 1: Fyra olika sätt att vika konvolut. A) Hylander-typ, B) Hallingbäck-typ, C) Lav-typ, D) Hedenäs-typ.

ker man helt störande flikar! Hedenäs-typen har ganska små problem med flikar på framsidan genom att man här stabiliserar skapelsen med ett gem. Finurligt, men kanske inte så praktiskt alla gånger. Om man inte använder gemet är det stor risk att konvolutet helt enkelt öppnar sig, med fatala följder. Gemet är ytterligare en detalj att hålla reda på i fält.

Storlek

Det bekvämaste är att använda A4 papper för sina konvolut. Många har ju stor tillgång till A4-papper, som är vita på åtminstone ena sidan. (Informationssamhället svämmar, mot alla odds, över av pappersutskrifter.) Konvolut vikta på A4-papper blir stora och rymliga - och det är ju ofta bra. Men det finns också nackdelar, som i många fall enligt min mening överväger fördelarna.

Ett litet konvolut, förslagsvis vikt av ett halft A4 (dvs A5), är inte så skrymmande. En referenssamling med små konvolut är betydligt mer lätthanterligt än en samling med stora konvolut. Sedan har vi det här med insamling. Om man tar en art i varje konvolut (vilket är en fördel om man t.ex. vill hitta igen den lilla rackaren) tenderar väskan att bli full fram emot lunchtid. Om man har små konvolut kan man exkurera ända till kvällen! När man sedan breder ut konvoluten för torkning där hemma tar de små mindre plats än de stora. Detta uppskattas säkert av familjen, som kanske inte har samma förståelse för att alla dessa kuvert måste ligga ett par dagar på parketten, och sprida kvalster och andra trevliga mosslevande djur.

Referenser

- Hallingbäck, T. & Holmåsén, I. 1981: Mossor - En fälthandbok. 2:a upplagan. Interpublishing AB, Stockholm
Moberg, R & Holmåsén, I. 1982: Lavar - En fälthandbok. Interpublishing AB, Stockholm

Campylopus på slagg och lava

Gillis Een

Naturhistoriska Riksmuseet, Kryptogambotani, Box 50007, 104 05 Stockholm

Abstract: *Campylopus introflexus* is reported from sulphuric rich tailing in Sweden and *C. pilifer* from sulphuric rich lava on Réunion.

Jag läste med stor behållning ett meddelande från Olle Holst (1996) i denna tidskrift. Den väckte hos mig två tankar - en minnesbild och en fundering.

Som ung teknolog praktiserade jag sommaren 1945 på Skifferoljeverket i Kvarntorp. Det var en ganska hård miljö, inte bara för växter, utan även för människor. På den tiden innehöll enkronorna verkligen silver. I Kvarntorp blev de helt svarta i fikan. Pyrolysen av skiffer resulterade nämligen inte bara i petroleumlignande produkter utan även i stora mängder svavelväte. Denna giftiga gas oxiderades till fritt svavel. Min uppgift var att försöka granulera svavel till en mer lätthanterlig form. En dag när jag arbetade i undre delen av granulerings-tornet gjorde jag en felmanöver och blev duschad med flytande svavel. Jag blev inte bränd men det var svårt att få bort svavlet ur håret.

År 1962 samlade jag mossor på Réunion i ögruppen Mascarenerna. Grannön Mauritius är väl mera känd, eftersom den idag har en väl utvecklad turistindustri. Réunion har i stället en aktiv vulkan med namnet la Fournaise. Jag letade bl.a. mossor på en lavabädd från ett utbrott 1932. Det enda jag fann var en *Campylopus* som jag senare bestämde till *C. pilifer* Bridel (Een 1989, R547). Denna art står nära *Campylopus introflexus* (Hedwig) Bridel. I den bok om afrikanska arter av släktet *Campylopus* som Frahm (1985) har publicerat, skiljer han i nyckeln (p. 13) de två arterna enligt följande (min översättning från tyska):

Hårspets rak = *C. pilifer*

Hårspets krökt i båge eller vinkel = *C. introflexus*

Hos Smith (1978: 183) går arten *C. pilifer* under det synonyma namnet *C. polytrichoides* DeNot. Där står att den växer "On acid rocks on stony ground, usually near the sea, in warm situations." Den europeiska utbredningen är enligt samma källa de brittiska öarna, Irland, Belgien, Frankrike, Italien och Spanien.

När *C. introflexus* var nyinkommen i Europa hade man svårt att skilja de två arterna åt. Först Giacomini (1955) och sedan Frahm (1974) redde ut begreppen.

Den bästa skiljande karaktären anses vara antalet cellrader i lamellerna på nervryggens övre del. Enligt Frahm 1974 har *C. introflexus* 1-(2) cellrader, medan *C. polytrichoides* har (2)-3-4 cellrader i lamellerna. Frahm 1985 visar en bild av *C. introflexus* med 2-3 cellrader, men har en text som säger 1-2 cellrader. För *C. pilifer* visar bilden 3-5 cellrader och texten säger 3-4 cellrader höga lameller. Mitt prov (R647) har lameller som är 2-(3) cellrader höga.

Frahm (1985) har dessutom en afrikansk art *C. brevrameus* Dixon som han beskriver som intermediär mellan de två arterna ovan. Den skall ha lameller som är 1 till 2 cellrader höga.

Hur det än ligger till med systematiken tycker jag det är intressant att två närstående *Campylopus*-arter har hittats på två så extrema, men sinsemellan likartade substrat.

Vad jag kan minnas var lavabädden helt kall när jag botaniserade där, men någon gång under lavans avsvälvning var kanske förhållandena liknande de som Olle beskrev från Kvarntorp.

Citerad litteratur:

- Een, K.G. 1989: Mosses from the Mascarenes - 3. - Tropical Bryology 1: 55-62.
Frahm, J.-P. 1974: Zur Unterscheidung und Verbreitung von *Campylopus introflexus* (Hedw.) Brid. und *C. polytrichoides* De Not. - Rev. Bryol. et Lichénol. 40(1): 33-44.
Frahm, J.-P. 1985: Afrikanische *Campylopus*-Arten (Dicranaceae, Musci). - Bryophytorum Bibliotheca, Band 31, Berlin - Stuttgart.
Giacomini, V. 1955: Sull'autonomia specifica e sul ciclo di forme di *Campylopus polytrichoides* De Not. - 1st. Bot. Univ. Lab. Crit. Pavia 5 13: 45-83
Holst, O. 1996: Hårnervmossa (*Campylopus introflexus*) - ny för Närke - Myrinia 6 (1): 24-25.
Smith, A.J.E. 1978: The Moss Flora of Britain and Ireland - Cambridge.

Vad betyder bladmossornas släktnamn?

Pell Algot Eriksson
Grindvägen 4, 782 75 Malungsfors

Abstract: *The present paper provides explanations of the Latin names of most of the moss genera occurring in Sweden.*

Växternas vetenskapliga artnamn, som i regel är latinska, finns ofta förklarade i flororna. Släktnamnen däremot, som nästan undantagslöst är grekiska, är märkligt nog sällan uttydda. Nedanstående förteckning över flertalet släktnamn av bladmossor som förekommer i Norden är ett enkelt försök att kortfattat sammanställa några av dessa namntolkningar, som ändock sparsamt finns i den bryologiska litteraturen.

Släktnamnen syftar ofta på någon mer eller mindre speciell egenskap hos mossorna; det kan gälla setans, kapselns eller bladens form, men framför allt är det peristomets byggnad, som visats stort intresse. Vid namnsättningen synes det ändock som om en frodig fantasi många gånger har fått väl stor plats! Någon gång har också ett namn getts för att "ära" någon speciell bryolog (botanist).

Det är verkligen intressant att se hur dessa gamla grekiska ordstammar återkommer i nyare språk. Låt oss bara ta ett exempel som det grekiska ordet peristom. Där har vi första ord delen "peri" som betyder runt / runt omkring och som vi genast känner igen i svenskans periferi, period etc och andra delen "stom", som syftar på mun / öppning som bl a ingår i orden "stomata" (klyvöppning), "stomi" (en operationsmetod med "titthål" in i buken).

De grekiska namnen och uttydningarna i denna uppsats liksom förebilderna för teckningarna, har hämtats ur diverse in- och utländska floror. Därvid har Dixons "Handbook" (1954) varit den mest givande i fråga om namnen. Exempel på annan litteratur som hör till detta ämne kan fås t ex ur Lönnells artikel i föregående Myrinia (6: 62-63). Många av teckningarna är schematiskt gjorda, med avsikt att betona vad det grekiska namnet egentligen antyder.

De i texten och vid bilderna stående förkortningar inom parentes anger litteraturkällan: (D.) Dixon 1954; (N.) Nannfeldt-DuRietz 1952; (J.) Jensen 1923.

Ett stort tack till Niklas Lönnell för hans bidrag med persondata för flera av de i texten nämnda bryologerna / botanisterna. Tack skyldig är jag även Tomas Hallingbäck för goda råd och för hans alltid välvilliga inställning till oss vanliga "amatörförfattare".

Acaulon Fig. 1.

Gr. á = utan (icke); kaulos = stam.
En "stamlös" mossa (D.).

Amblyodon Fig. 2.

Gr. ambly = trubbig; odon (odous) = tand.
Från de korta, trubbiga yttre peristomtänderna (D.).

Amblystegium Fig. 3.

Gr. ambly = trubbig; stegeon = ett lock.
Från lockets form (D.).

Andreaea

Efter Andreaea, J. G. R., apotekare i Hannover, Tyskland, under senare delen av 1700-talet.

Anoetangium Fig. 4.

Gr. anoikto = öppen; angion = kärl.
Har en öppen, något bred kapselmun (D.).

Anodon

Gr. a = inte (nekande); nomo = lag (regel); odon = tand. Har ett onaturligt peristom. Enligt Dixon är uppgiften grundad på en felaktig syn på peristomets byggnad.

Antitrichia

Gr. anti = (e-)mot; trichia = filament (hår). Från den felaktiga uppfattningen att de inre peristomtänderna låg mitt emot och inte alternerade med de yttre (D. N.).

Archidium

Gr. archidium = primitiv (D.).

Aulacomnium Fig. 5.

Gr. aulax (aulako) = fåra; mnium = mossa.
Från den fårade kapseln (D.N.).

Barbula Fig. 6.

Diminutiv av latinet barba = skägg, altså litet skägg. Syftar på peristomets utseende (slanka, papillösa tänder enl. Jensen 1939), (D.).

Bartramia

Efter Bartram, John (1669-1777), född i Darby, Pennsylvania, USA. Kväkare, autodidakt, "The father of the American botany".

Blindia

Efter pastor Blind från Vogeserna i östra Frankrike, som var minister i Elsass.

Brachythecium Fig. 7.

Gr. brachy = kort; thékion = litet kärl.
Från de jämförelsevis korta kapslarna (D.).

Breutelia

Efter Breutel, Johan Christian (1788-1875), tysk bryolog.

Bryum

Gr. bryon, ett gammalt grekiskt namn för någon kryptogam (D.).

Buxbaumia

Efter Buxbaum, Johan Christian (1693-1730), tysk botanist och professor i Petersburg.

Campylopus Fig. 8.

Gr. kampylo = böjd; pou = fot.
Efter den böjda setan (D.).

Catoscopium Fig. 9.

Gr. kata = ner(e); scopio = att se.
Från den något nerböjda kapseln (D.).

Ceratodon Fig. 10.

Gr. kerato = horn; odon = tand.
Från peristomet som liknar ett horn (D.).

Cinclidium Fig. 11.

Gr. kinklid = galler.
Från utseendet av det inre kupolliknande, perforerade peristomet (D.).

Cinclidotus Fig. 12.

Gr. kinklidótus = gallerverk.
Från peristomets gallerliknande basala del (D.).

Climacium

Gr. klimax = trappa.
Från vissa företeelser i peristomets utseende som liknar en trappa (D.N.).

Conostomum Fig. 13.

Gr. kono = kon; stoma = mun.
Från den konliknande formen som bildas av peristomtänderna (D.).

Coscinodon Fig. 14.

Gr. koskino = en sil; odon = tand.
Från det perforerade (genombrutna) peristomet (D.).

Cratoneuron

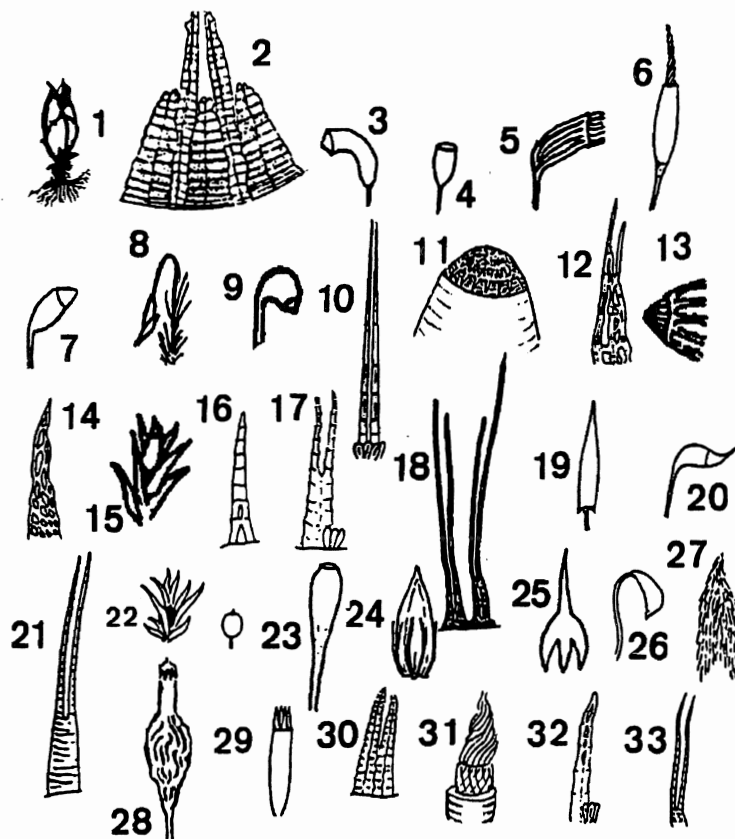
Gr. kratos = styrka; neuron = ribba.
Från bladets kraftiga mittnerv (N.).

Cryphaea Fig. 15.

Gr. kryphaeos = gömd / dold.
Från den "gömda", insänkta kapseln (D.).

Cynodontium

Gr. kyno = hund; odon(t) = tand.
Syftar antagligen på hundliknande tänder (D.).

Figur 1-33. 1. Skott av *Acaulon*. 2. Peristomtand hos *Amblyodon*. 3. Kapsel hos *Amblystegium*. 4. Kapsel hos *Anoetangium*. 5. Kapsel hos *Aulacomium*. 6. Kapsel hos *Barbula*. 7. Kapsel hos *Brachythecium*. 8. Skott av *Campylopus* med kapsel. 9. Kapsel hos *Catocopium*. 10. Peristomtand hos *Ceratodon*. 11. Peristom hos *Cinclidium*. 12. Peristomtand hos *Cinclidotus*. 13. Peristomtänder hos *Conostomum*. 14. Peristomtand hos *Coscinodon*. 15. Skott av *Cryphaea* med kapsel. 16. Peristomtand hos *Discelium*. 17. Peristomtand hos *Dicranum*. 18. Peristomtänder hos *Ditrichum*. 19. Kapsel av *Entodon* med mössa. 20. Kapsel hos *Eurhynchium*. 21. Peristomtand hos *Fissidens*. 22. Skott och kapsel av *Nanomitrium*. 23. Kapsel hos *Oedipodium*. 24. Mössa (kalyptra) hos *Orthotrichum*. 25. Mössa hos *Physcomitrium*. 26. Kapsel hos *Plagiobryum*. 27. Mössa hos *Polytrichum*. 28. Kapsel hos *Splachnum*. 29. Kapsel av *Tetraphis* med peristomtänder. 30. Peristomtänder hos *Tetraplodon*. 31. Peristom hos *Tortula*. 32. Peristomtand hos *Trematodon*. 33. Peristomtand hos *Trichostomum*.

Dichelyma

Gr. *dichao* = delad; *elyma* = segel.

Antagligen syftar namnet på den "uppspruckna" mössan som öppnar sig ena sidan som ett segel (jmf Nyholm 1960, Lönnell 1996).

Dicranoweisia

Gr. *dicranon* = tvådelad spets / gaffel; *Weis* = en botanist från Göttingen i Tyskland.

Från de i spetsen kluvna peristomtänderna (D.).

Diphyscium

Gr. *di* = två; *physce* = blåsa.

Efter den dubbla vävnaden av exothecium (den yttre vävnaden på kapseln) och sporangium (den inre "säck" i kapseln som innehåller sporer). Detta är mycket tydligt i det här släktet (D.).

Discelium Fig. 16.

Gr. *di* = två; *scélos* = ett ben.

Från peristomet som är delat från basen och halvvägs upptill, odelade upptill. Peristomet får på så vis ett intryck att ha två ben (D.).

Dichodontium

Gr. *dicho* = delad i två; *odon(t)* = tand.

Efter peristomet som är kluvet upptill (D.).

Dicranella

Diminutiv av *Dicranum* = liten *Dicranum*.

Dicranodontium

Gr. *dicrano(n)* = tvåspetsig; *odon(t)* = tand.

Från de gaffelliknande peristomtänderna (D.).

Dicranum Fig. 17.

Gr. *dicranon* = tvåspetsig; *odon(t)* = tand.

Från peristomtändernas form som liknar en tvåspetsig tand. (D. N.).

Drepanocladus

Gr. *drepanon* = skära (subst.); *klados* = skott.

Från de skärformigt böjda bladen (N.).

Ditrichum Fig. 18.

Gr. *di* = två; *tricho* = hår.

Från de delade trådlika peristomtänderna (D.).

Encalypta Fig. 19.

Gr. *enkalypso* = täckt med slöja.

Från den stora mössan (kalyptran) som omsluter hela kapseln (D.).

Ephemerum

Gr. *ephemerous* = kortlivad (D.).

Eurhynchium Fig. 20.

Gr. *eu* = bra / fin; *rhynchion* = näbb.

Från den långa näbben på kapselns lock (D.).

Fissidens Fig. 21.

Gr. *fiss* = delad; *dens* = tand.

Från peristomets delade tänder (D.).

Fontinalis

Lat. *fontinalis* = hörande till källor (vatten) (D. N.).

Funaria

Lat. *funis* = sträng / rep / tåg.

Från den som torr tvinnade, spiralvridna setan hos *F. hygrometrica* (D.).

Grimmia

Efter Grimm, Johan Friedrich Karl (1732-1821), botanist och livsmedicus i Gotha i Tyskland.

Habrodon

Gr. *habro* = delikat; *odon* = tand.

Från det lilla, delikata peristomet med endast yttre peristomtänder (D.).

Hedwigia

Efter "Bryologiens Fader" Hedwig, Johann (1730-1799). Professor i medicin i Leipzig 1786, professor i botanik 1784. Skrev *Species muscorum* 1801. En bild av Hedwig finns bl a i Svensson 1936.

Heterocladium

Gr. *hetero* = olika; *cladion* = en gren.

Från de olikformade bladen / grenarna (D.).

Homalia

Gr. *homalia* = plattad.

Från de plattade skotten (D.).

Homalothecium

Gr. *homalós* = lika; *theke* = behållare.

Från de ofta raka kapslarna (N.).

Hookeria

Efter Hooker, Sir William, Jackson (1785-1835), autodidakt, tecknare och bryolog. Blev professor i botanik i London. Adlades 1836. Direktör för Kew Garden 1841. Författare till bl.a. *The British Flora*. Bild finns i Svensk Uppslagsbok.

Hylocomium

Gr. *hylo* = skog; *kómeo* = älska.

Från växtplatsen som ofta är skog (N.).

Hyocomium

Gr. *hyokomius* = fuktälskande (D.).

Hypnum

Gr. *hypnon* = ett gammalt grekiskt ord för en moss eller någon annan kryptogam (D.).

Leptobryum

Gr. *lepto* = smal; *bryum* = moss.

Från den spensliga *L. pyriforme* som har smala blad (D.).

Leskea

Efter Leske, Gottfried (-1986), professor i Leipzig.

Leucobryum

Gr. *leucós* = vit; *bryum* = moss. Från den såregna "vita" färgen på mossan när den är torr (D.).

Leucodon

Gr. *leuk* / *leukós* = vit; *odon* = tand. Från det ljusa peristomet (D.N.).

Meesia

Efter Meese, David (1700-talet), holländsk trädgårdsmästare.

Mnium

Gr. *mnion* = (vatten-)mossa (D.N.).

Myurella

Diminutiv av latinets *myurus* = liten rått-svans. Från grenarnas form (D.).

Nanomitrium Fig. 22.

Gr. *nano* = dvärg; *mitrion* = mössa. Från den lilla mössan på kapseln (D.).

Neckera

Efter Necker, N. J. (1729-1793), tysk botanist.

Octodicerax

Gr. *octo* = åtta; *dikeras* = dubbelt horn. Från den felaktiga uppfattningen att peristomtänderna satt i åtta par (D.).

Oedipodium Fig. 23.

Gr. *oedi* = sväld; *pous* = fot. Från den svällda apofysen (den del som sitter under sporkapseln) (D.).

Oligotrichum

Gr. *oligo* = få; *tricho* = hår. Från de få håren på mössa (D.).

Orthodontium

Gr. *ortho* = upprätt; *odont* = tand. Från peristomets upprätta ställning (D.).

Orthothecium

Gr. *ortho* = upprätt; *thékion* = litet kärl. Från den i stort sett upprätta kapseln (D.).

Orthotrichum Fig. 24.

Gr. *ortho* = upprätt; *tricho* = hår. Från de upprätta håren på kalyptan (D.N.).

Paludella

Gr. *palu* = kärr, sumpmark (diminutivform), den "lilla kärrväxten" (D.).

Philonotis

Gr. *philo* = älskande; *nótis* = fuktighet. Tycker om fuktiga lokaler (D.).

Physcomitrium Fig. 25.

Gr. *physce* = blåsa; *mitrion* = mössa. En icke så precis passande antydning om mössans utseende (D.).

Plagiobryum Fig. 26.

Gr. *plagio* = sned; *bryum* = moss. Från den sneda kapseln; "sned" mossan (D.).

Plagiothecium

Gr. *plagio* = sned; *thékion* / *theca* = litet kärl. Från den sneda kapseln (D.).

Pleuridium

Gr. *pleuridion* = sida. Från den till synes mer eller mindre sidoställda kapseln (D.).

Pleurochaete

Gr. *pleuro* = sida; *chaete* = hår / borst. Från den sidoställda setan (D.).

Pleurozium

Gr. *pleuró* = sida; *ozos* = skott. Från ofta förekommande sidoskott (D.).

Polytrichum Fig. 27.

Gr. *polys* = många; *tricho* / *thrix* = hår. Från den håriga kalyptan (D.N.).

Pottia

Efter Pott, J. F. (-1803), professor i botanik i Braunschweig i Tyskland (D.).

Pseudoleskea

Gr. *pseudo* = falsk. Liknar *Leskea*, d v s "falsk" *Leskea* (D.).

Pterigynandrum

Gr. *pteri* = vinge; *gyn* = honlig; *andro* = manlig. Från lateral han- och honorgan (D.).

Pterogonium

Gr. *pteri* = vinge; *gonos* = skott. Antagligen från de axillära periketialgrenarna (D.).

Ptilium

Gr. *ptilion* = fjäder. Från den fjäderlika förgreningen (N.).

Pylaisia

Efter De La Pylaie, framstående fransk bryolog från Nordmandie.

R(h)acomitrium

Gr. *rhako* = fransig; *mitrion* = mössa. Från den fransade mössa (D.N.).

Rhabdoweisia

Gr. *rhabdo* = fårad pelare; Weis = en botanist i Göttingen, Tyskland (se *Weissia*, nedan).

Från den fårade kapseln, annars lik *Weissia* (D.).

Rhodobryum

Gr. *rhodon* = ros; *bryum* = moss. Från de rosliknande bladrosseterna (N.).

Rhytidium

Gr. *rhytis* = fåra; *eidos* = utseende. Från de fårade, veckiga bladen (N.).

Saelania

Efter Saelan, Anders, Thiodolf (1834-1921), finländsk läkare och botanist.

Schistostega

Gr. *schisto* = dela, klyva, splittra; *stegos* = lock. Från uppfattningen att kapsellocket slutligen blir delat (D.).

Scorpidium

Gr. *scorpions* = skorpion; *eidos* = utseende. Efter skottspetsens ensidiga krökning (N.).

Seligeria

Efter Seliger, Ignaz (1752-1812), bryolog och präst i Schlesien, Tyskland.

Splachnum Fig. 28.

Gr. *splaknon* = inälvor. Trol. från den torra skrynkliga apofysen (D.).

Tayloria

Efter Taylor, Thomas (1775-1848), född i Indien, medicine Dr. Professor i botanik i Dublin. Skrev tillsammans med Sir W. J. Hooker *Muscologia Britannia*.

Tetraphis Fig. 29.

Citerad litteratur

Dixon, H. N. 1954: The students handbook of British mosses. Eastbourne.
Jensen, C. 1923: Danmarks Mosser II. Köpenhamn.
Jensen, C. 1939: Skandinavien Bladmossflora. Köpenhamn.
Lönnell, N. 1996: Vad dölja mossors namn? En bryo-etymologisk resa. - *Myrinia* 6(2), s. 62-63.
Nannfeldt, J. A. & Du Rietz, G. E. 1952: Vilda växter i Norden. Bladmossor s. 25-75. Stockholm.
Nyholm, E. 1960: Illustrated Mossflora of Fennoscandia, II Musci, fasc. 4, s. 360. Lund.
Svensk Uppslagsbok, band 13. 1949. Malmö.
Svensson, H. 1936: Fortplantningen hos mossor (Bryophyta). Växternas liv, tredje bandet s. 54-86. Stockholm.

Gr. *tetra* = fyra.

Från de fyra peristomtänderna (D.).

Tetraplodon Fig. 30.

Gr. *tetraplo* = fyra gånger; *odon* = tand. Från peristomets uppbyggnad; först i rader på fyra "delar", sedan parvis (D.).

Thuidium

Lat. diminutiv av *Thuja*, ett barrträdssläkte, fjäderlikt förgrenad och Gr. *eidos* = utseende. Liten *Thuja* (N.).

Timmia

Efter Timm, Joachim, Christian (1734-1805), botanist från Mecklenburg i Tyskland.

Tortella

Diminutiv av *Tortula* (dvs liten *Tortula*) (N.).

Tortula Fig. 31.

Lat. *torsus* / *tortus* = tvinnad, vriden. Efter formen av peristomet och i torrt tillstånd tvinnade blad (D.).

Trematodon Fig. 32.

Gr. *trémato* = perforerad; *odon* = tand. Från de (efter mittlinjen) perforerade peristomen (D.).

Trichostomum Fig. 33.

Gr. *tricho* = hår; *stoma* = mun. Från de djupt delade peristomtänderna (D.).

Ulota

Gr. *uloté* = något krulligt. Från de (torra) krusiga bladen (D.).

Weissia

Efter Weis, Friedrich Wilhelm (1744-1826), botanist från Göttingen, Tyskland.

Zygodon

Gr. *zygo* = förenad; *odon* = tand. Om peristomtänder finns, är de mer eller mindre förenade i par (D.).

Bryologiska Notiser

Henrik Weibull

Blodstensvägen 14, 752 58 Uppsala

Abstract: Reports of interesting bryophyte records from Sweden.

Till Bryologiska Notiser kan vem som helst skicka in lokaluppgifter för sådana arter som ni tror är intressanta för en större läsekrets. Det är inte meningen att det bara skall finnas plats för nya arter för landet, eller bara de allra mest sällsynta arterna. Det finns stora regionala variationer i arternas utbredning som kan vara nog så intressanta att få kläm på. Ni som tycker att ni skulle vilja göra något mer av era fynd än att bara skicka dem hit till denna spalt, gör slag i saken och skriv en egen artikel!

För att underlätta arbetet med notiserna skulle jag vilja att de innehåller följande uppgifter:

Landskap, socken, kort text för att hitta till lokalen, substrat, (koordinater, gärna i rikets nät, RN), datum för insamling, insamlare, (eventuell kontrollbestämning av någon).

Skicka dina uppgifter till:

Henrik Weibull
Blodstensv. 14
752 58 Uppsala
Henrik.Weibull@nvb.slu.se

Levermossor

Fossombronia foveolata, strandbronia

Uppland, Fresta sn., 750 m S om Emmylund, litet öppet kärr där den växte på torrlagd bar jord, RN: 65976, 16219, 1996-09-15, Niklas Lönnell

Frullania dilatata, hjälmfrullania

Uppland, Bondkyrka sn., Hågadalens västra sida, ca. 1.5 km N om Predikstolen, på död asp, 1997.04.06, leg. & det. L. Eckstein & Th. Homm

Odontoschisma denudatum, kornknutmossa

Uppland, Sollentuna sn., Litet alkärr V om Snuggan, på alsocklar i alkärr, RN: 65955, 16222, 1996-09-15, Niklas Lönnell

Bladmossor

Bryum uliginosum, snedbryum

Gryta sn., 100 m OSO om fritidshusen vid Dammkärret, i dike på fuktig humushaltig lerjord, 1996.04.18, leg. H. Weibull

Cynodontium bruntonii, slät klipptuss

Uppland, Sollentuna sn., 1,2 km S om Vaxmora, i skrevor på höga lodytor, RN: 65948, 16211, 1996, Niklas Lönnell

Cynodontium polycarpon, bergklipptuss

Uppland, Sollentuna sn., 500 m SSV om Törntorp, branta V-vända lodytor, RN: 65961, 16206, 1996, Niklas Lönnell

Dichelyma falcatum, klomossa

Uppland, Bondkyrka sn., Nästen, på stenbas på en öppen, vått ställe i skogen, 96-10-19, leg. & det. L. Eckstein

Dicranum drummondii, taigakvastmossa

Uppland, Bondkyrka sn., Nästen, NO om Rödmossen, på jord i barrskog, 97-04-12, leg. & det. L. Eckstein & Th. Homm

Didymodon tophaceus, trubblansmossa

Skåne, Smedstorp sn., 700 m SSV om Listarum, i klippspringa i litet stenbrott, RN: 616180, 139420, 1996.06.21, kollektnummer 1963, leg. Kristoffer Hylander, conf. Lars Hedenäs

Herzogiella turfacea, platt spretmossa

Gryta sn., 300 m OSO om fritidshusen vid Dammkärret, på humus i dikad men fuktig sumpskog, 1996.04.18, leg. H. Weibull

Hypnum pallescens, stubbfläta

Uppland, Bondkyrka sn., barrskog vid Blodstensvägen, på granit, 1996, c.fr., leg. & det. L. Eckstein

Orthotrichum pallens, parkhättemossa

Uppland, Singö sn., 200 m O om Grisslan, S om lilla vägen, på hamlad ask i igenväxande löväng, RN: 667600, 166180, 1996.09.11, kollektnummer 1971, leg. Kristoffer Hylander

Uppland, Söderby-Karl sn., Råda naturreservat, centralt i östra delen på en asp i blandskog, RN: 664620, 166880, 1996.11.26, kollektnummer 1968, leg. Kristoffer Hylander, conf. Jette Lewinsky

Orthotrichum urnigerum, filthättemossa

Uppland, Bondkyrka sn., Hågadalens västra sida, ca. 1.5 km N om Predikstolen, på granitklippor i lövskog, 97.03.30, c.fr., leg. & det. L. Eckstein

Oxystegus tenuirostris, vridmossa

Uppland, Bondkyrka sn., Hågadalens västra sida, ca. 1.5 km N om Predikstolen, på fuktigt granit i lövskog, 1997.04.06, leg. & det. L. Eckstein & Th. Homm

Rhytidiadelphus loreus, västlig hakmossa

Uppland, Sollentuna sn., 800 m V om Nyby, arten täckte ca 1 dm² av marken, RN: 65970, 16221, 1996.09.15, Niklas Lönnell

Alfabetiskt register till Illustrated Flora of Nordic Mosses, Fasc. 1-3

Niklas Lönnell

Pontonjärg. 49, 112 37 Stockholm

Abstract: An alphabetical index to the genera of Illustrated Flora of Nordic Mosses, Fasc. 1-3 (Nyholm 1987-1993) is presented.

Länge har jag irriterat mig på att det ej ännu finns något register till Nyholm (1987-1993). För att underlätta för andra användare har jag sammanställt nedanstående alfabetiska hjälpregister. Första kolumnen anger det nummer varje släkte har i Nyholm (1987-1993). Den tredje kolumnen anger först vilket häfte (fasc.) släktet återfinns i och sedan den sida där släktesbeskrivningen börjar. Att ange häftenumret kan anses onödigt, eftersom sidnumreringen är löpande, men det synes mig praktiskt, eftersom de flesta antagligen väntar med att binda ihop delarna till en volym tills alla delar kommit ut.

Citerad litteratur

- Nyholm, E. 1987: Illustrated Flora of Nordic Mosses, Fasc. 1. Fissidentaceae-Seligeriaceae Köpenhamn och Lund. Nord. Bryol. Soc.
 Nyholm, E. 1989: Illustrated Flora of Nordic Mosses, Fasc. 2 Pottiaceae-Splachnaceae-Schistostegaceae. Köpenhamn och Lund. Nord. Bryol. Soc.
 Nyholm, E. 1993: Illustrated Flora of Nordic Mosses, Fasc. 3 Bryaceae-Rhodobryaceae-Mniaceae-Cinclidiaceae-Plagiomniaceae. Köpenhamn och Lund. Nord. Bryol. Soc.

Släktnr	Släktnamn	Fasc.:sida
33	Acaulon	2:76
38	Aloina	2:84
44	Anoetangium	2:107
73	Anomobryum	3:163
11	Aongstroemia	1:26
66	Apodan	2:135
9	Archidium	1:24
22	Arctoa	1:43
25	Atractylocarpus	1:58
41	Barbula	2:95
30	Blindia	1:66
32	Brachydontium	1:72
2	Bryoxiphium	1:14
76	Bryum	3:166
27	Campylopus	1:60
7	Ceratodon	1:21
79	Cinclidium	3:228
54	Cinclidotus	2:121
17	Cnestrum	1:36
18	Cynodontium	1:37
81	Cyrtomnium	3:235
39	Desmatodon	2:85
14	Dichodontium	1:33
13	Dicranella	1:27
26	Dicranodontium	1:58
21	Dicranoweisia	1:42
24	Dicranum	1:47
55	Discelium	2:122
4	Distichum	1:16
6	Ditrichum	1:18
61	Entosthodon	2:127
57	Ephemerum	2:122
48	Eucladium	2:111
1	Fissidens	1:8
62	Funaria	2:128
46	Gymnostomum	2:108
47	Gyroweisia	2:110
43	Hymenostylium	2:107
23	Kiaeria	1:45
70	Leptobryum	3:145
42	Leptodontium	2:106
29	Leucobryum	1:65

Släktnr	Släktnamn	Fasc.:sida
56	Micromitrium	2:122
74	Mielichhoferia	3:164
78	Mnium	3:222
45	Molendoa	2:108
3	Octodicerias	1:14
68	Oedipodium	2:140
20	Oncophorus	1:41
19	Oreas	1:40
15	Oreoweisia	1:34
71	Orthodontium	3:146
51	Oxystegus	2:116
28	Paraleucobryum	1:64
34	Phascum	2:77
58	Physcomitrella	2:125
59	Physcomitrium	2:125
75	Plagiobryum	3:165
82	Plagiomnium	3:235
5	Pleuridium	1:17
53	Pleurochaete	2:120
72	Pohlia	3:147
35	Pottia	2:79
12	Pseudephemerum	1:27
83	Pseudobryum	3:243
37	Pterygoneurum	2:83
60	Pyramidula	2:126
16	Rhabdoweisia	1:34
80	Rhizomnium	3:230
77	Rhodobryum	3:221
8	Saelania	1:23
69	Schistostega	2:141
31	Seligeria	1:67
65	Splachnum	2:133
36	Stegonia	2:83
67	Tayloria	2:136
64	Tetraplodon	2:130
52	Tortella	2:117
40	Tortula	2:88
10	Trematodon	1:25
50	Trichostomum	2:114
63	Voitia	2:130
49	Weissia	2:111

Exkursion med mossornas vänner till naturreservatet Ramnakullabackarna i Skåne den 10 november 1996

Nils Cronberg

Inst. f. Systematisk Botanik, Lunds Universitet, Ö. Vallg 18-20, S-223 61 Lund

Abstract: This is a report from a society excursion in the Swedish province Skåne where, among other species, *Plagiothecium latebricola* was found.

"På Romeleåsens östra sluttningszon, med storslagen utsikt över Sövdesjön och dess omgivning, ligger naturreservatet Ramnakullabackarna. Det består av en märklig åsformation i anslutning till en ravindal med blottad gnejsberggrund. Moränen i backarna är intressant. Den innehåller både ölandskalksten från den baltiska isströmmen och urbergsmaterial från nordostisen." Allt enligt "Vägen till naturen i Skåne", utgiven av länsstyrelserna i Skåne.

Lockade av denna lovande landskapsbeskrivning uppsökte vi Ramnakullabackarna en solig, men kall novemberdag när årets första nattfrost aldrig förmådde smälta bort. Vår nyfikenhet för området var desto större eftersom det aldrig tycks ha blivit besökt av några bryologer, kanske för att det ligger lite avsides, längsmed en mindre landsväg som går västerut från Blentarp till den större väg 102 mellan Skurup och Veberöd.

Det visade sig att bäckravinen hyste en riktigt fin mossflora med en artsammanställning som är typisk för de skånska åsarnas sluttningar. Den nedre ändan av ravinen var lerig med ganska få arter t ex fickpellia *Pellia epiphylla*, vågig praktmossa *Plagiomnium undulatum* och bäckrundmossa *Rhizomnium punctatum*. Stenblocken som markerade gnejsberggrunden låg en liten bit upp i sluttningen. De var mest bevuxna av triviala arter som späd krypmossa *Amblystegium serpens*, skruvbryum *Bryum capillare*, cypressflåta *Hypnum cupressiforme* och kustsnurrmossa *Dicranoweisia cirrata*. Inget spår av kalk där inte. En bit upp längs bäcken blev det lite brantare och stenigare. Här växte svällande tuvor med räsvansmossa *Thamnobryum alopecurum*, källgräsmossa *Brachythecium rivulare* och bäcknäbbmossa *Rhynchostegium riparioides*. Vi kunde också leta upp bäckgräsmossa *Brachythecium plumosum*, källtuffmossa *Cratoneuron filicinum*, sipperkrypmossa *Amblystegium tenax*, skuggtujamossa *Thuidium delicatulum*, råttsvansmossa *Isothecium alopecuroides*, mussvansmossa *I. myosuroides*, lundsprötmossa *Eurhynchium hians* och spärrsprötmossa *E. praelongum*. Bäckens skuggad av alar med mer eller mindre välutvecklade socklar. På en av dessa hittade vi alsidenmossa *Plagiothecium latebricola*.

Backarna som givit området dess namn skulle kunna vara intressanta särskilt som moränen enligt beskrivningen ovan innehåller kalk. Backarna var betade och korna gick fortfarande ute, stödutfodrade med halm. En snabb promenad över en av backarna gav dock bara fynd av arter som kvastmossa *Dicranum scoparium*, väggmossa *Pleurozium schreberi* och hakmossa *Rhytidiadelphus squarrosus*. Kanske har luftföroreningar och kvävegödning gjort sitt; området ligger utsatt, som det är exponerat mot syd och väst.

Efter att ha haft en fikapaus med utsikt över Romeleåsens sydsluttning fortsatte vi med bil en bit längre fram längs den lilla landsvägen. Vid en plats som enligt kartan skulle kallas Horsabacken stannade vi till för att titta på en välvuxen allé. Det visade sig dock att de åldrande oxlarna endast var sparsamt bevuxna med mossor. Intill fanns en åker som relativt nyligen blivit planterad med energiskog. Solen stod lågt och lyste intensivt så kontrasterna mellan ljus och skugga gjorde det nästan plågsamt att fixera blicken mot marken och de småvuxna mossor som klädde den fuktiga, halvfrusna, svarta leran. Vi fann en del mossor typiska för trädesåkrar: åkerknölbryum *Bryum rubens*, knoppmossa *Phascum cuspidatum* och vanlig rosettmossa *Riccia sorocarpa*.

Vi hann med ett sista stopp längs en allé mellan Björnstorp och Ugglarp. Allén bestod av almar, de flesta döda eller halvdöda av almsjukan, dömda att snart sågas ner - en allt för vanlig syn i Skåne. De vindpinade träden var sparsamt bevuxna med mossor. Vi hittade i alla fall kornskruvmossa *Tortula papillosa*, kustsnurrmossa *Dicranoweisia cirrata* och stor hättmossa *Orthotrichum lyellii*, samt på de mest skyddade träden några tuvor av allémossa *Leucodon scuiroides*.

Dagens exkurranter var Nils Cronberg, Olle Holst och Gerhard Kristensson

Mossornas vänners vårexkursion till Skåne 20-21 april

Helena Gralén¹ & Henrik Weibull²

¹Paradisgatan 29H, 413 16 Göteborg, ²Blodstensvägen 14, 752 58 Uppsala

Abstract: This is a report from a Mossornas Vänners excursion in the Swedish province Skåne.

Föreningens vårexkursion 1996 gick av stapel under den varmaste och soligaste helgen under denna i övrigt kalla och sena vår. Exkursionen utgick ifrån Helsingborg och under två dagar exkurerade vi i trakten under ledning av Nils Cronberg, Gerhard Kristensson och Olle Holst.

Lördagens stora exkursionsmål var Klöva hallar på Söderåsen, en klippdal med rejält branta sidor och en bäck i botten. På stenar och block i och i kanten av bäcken växte vackra mattor av bl a *Amblystegium tenax* (sipperkrypmossa), *Rhynchostegium riparioides* (bäcknäbbmossa), *Thamnobryum alopecurum* (rävsvansmossa) och levermossan *Radula lindenbergiana* (samboradula). På klippor och block i branterna svällde tjocka mattor av åtskilliga arter där *Jamsoniella autumnalis* (höstörnmossa), *Mylia taylori* (purpurmylia), *Cynodontium bruntonii* (slät klipptuss), *Dicranodontium denudatum* (skuggmossa), *Hylocomiastrum umbratum* (mörk husmossa) och *Oxystegus tenuirostris* (vridmossa) var särskilt intressanta att upptäcka. Den senare hittades rikligt på en sluttande håll i ett litet sidoflöde till bäcken. Dessutom växte alla landets fyra *Rhytidiadelphus* arter; *R. loreus*, *R. squarrosus*, *R. subpinnatus* och *R. triquetrus* (västlig, gräs-, skogs- och kranshakmossa) i dalgången. Ett annat mycket väl representerat släkte var *Hyphnum*, i vilket arterna *H. andoi*, *H. cupressiforme*, *H. imponens*, *H. jutlandicum* och *H. resupinatum* (tråd-, cypress-, prak-, platt- och atlantflåta) hittades. Den senare växte på en relativt exponerad N-vänd klippåll högt upp på ena dalsidan. Bland epifytfloran var det mest häpnadsväckande ett fynd av *Neckera complanata* (platt fjädermossa) med sporkapslar, vilket är mycket ovanligt. Bland källpåverkad lucker brunjord invid bäcken hittades *Riccardia chamaedryfolia* (stor flikbålmossa) och den vanligare *Calliergon cordifolium* (kärrskedmossa). På död ved var *Chiloscyphus profundus* (vedblekmossa) och *Nowellia curvifolia* (långfliksmossa) ofta helt dominerande, medan *Plagiothecium latebricola* (alsidenmossa) hittades sparsamt på murkna alstubbar. Den senare hittades dessutom på fuktiga humusrester i några klippskrevor i dalens övre delar. Förgäves eftersöktes *Buxbaumia viridis* (grön sköldmossa), det fanns nämligen ett stort antal gränlågor, men kanske var de inte tillräckligt nedbrutna.

Dagens andra stopp gjordes vid Rönne å i Djupedala. I lövskogen längs ån växte *Diphyscium foliosum* (nötmossa) och *Fissidens dubius* (blek fickmossa). Vid ån på gamla ruiner av bl a en kvarn hittades *Leskea polycarpa* (pilmossa) på stambaser och den rödlistade *Cinclidotus fontinaloides* (forsmossa) på block som ibland översvämmas.

Sedan var det dags för middag efter en lång dag i fält. Efter måltiden passade Thomas Hallingbäck på att visa oss en lokal för den mycket sällsynta *Porella arboris-vitae* (pepparporella) innan det började skymma. Därefter for vi tillbaka till vandrarhemmet och årsmötet hölls. Efter en heldag av exkurerande var det nog en och annan som slumrade till innan årsmötet var avslutat framåt midnatt.

På söndagen blev ytterligare en ravin besökt av ivriga mossvänner. I Bälteberga kasade vi ner längs den branta ravinkanten där vi blev förevisade de sällsynta arterna *Rhynchostegium murale* (stennäbbmossa) och *Eurynchium schleicheri* (skånsk sprötmossa). Den förra växte på uppstickande stenar och block medan den senare växte direkt på den lätt störda marken. Andra fynd som gjordes i ravinen var t ex *Brachythecium velutinum* (sammetsgräsmossa), *Thamnobryum alopecurum* (rävsvansmossa), *Taxiphyllum wissgrillii* (kalksidemossa), *Fissidens dubius* (blek fickmossa), *F. taxifolius* (lerfickmossa) och *F. gracilifolius* (kalkfickmossa). Den senare vilken är sällsynt i Sverige var karakteristisk med sina mycket långsmala blad. De rikare klippväggarna som blottades på några platser innehöll bl a *Conocephalum conicum* (rutlungmossa), *Lophozia badensis* (dvärgflikmossa), *Encalypta streptocarpa* (stor klockmossa), *Gymnostomum aeruginosum* (kalkkuddmossa) och den mycket sällsynta *Gyroweisia tenuis* (knattmossa). Den senare hittades endast steril och endast i små förekomster. På återvägen till bilarna passerade vi gårdens allé med många grova gamla träd av olika arter. *Orthotrichum stramineum* (skogshättmossa), *Tortula virescens* (alléskruvmossa) och *Zygodon rupestris* (stor ärgmossa).

Som avslutning på helgen åkte vi ut till kusten och besökte ett gammalt sandtag i Sundvik. Här fanns ett antal mer eller mindre kalkkrävande arter som *Homalothecium lutescens* (kalkklockmossa), *Pellia endivifolia* (kraggellia), *Phascum curvicolle* (nickknoppmossa), och *Pterygoneuron ovatum* (stjärtmossa). De två sistnämnda var särskilt intressanta då de är sällsynta och kanske två arter som minskat i det hårt brukade jordbrukslandskapet. I lite fuktigare delar hittades därutöver *Campylium elodes* (kärrsprötmossa) och *Campylium polygamum* (strandspärrmossa). Fram mot eftermiddagen bröt samlingen upp och alla påbörjade den mer eller mindre tröttsamma hemfärden.

Rapport från Mossornas Vänner exkursion till Jumkils socken i Uppland den 27 oktober 1996, eller Det fjärde moderna fyndet av *Physcomitrella patens*.

Niklas Bengtsson

Väderkvarmsgatan 43A nb, 753 26 Uppsala

Abstract: This is a report from an excursion with Mossornas Vänner to Jumkil socken, province of Uppland, October 27th 1996, when *Physcomitrella patens* was discovered. This is supposedly the fourth modern find of the species in Sweden.

Deltagare: Sussie Appelqvist, Niklas Bengtsson, Lutz Eckstein, Maria Elofsson, Sophie Gunnarsson, Anna Hagström, Pär Olof Hedgren, Anna Lindhagen, Kristian Persson, Erik Sjödin, Liselott Skarp, Henrik Weibull, Karin Wiklund och Henry Åkerström, samt Pilli och Essi.

Återigen var det söndag och dags för exkursion med Mossornas Vänner. Som vanligt vaknade jag tidigt, orolig för att försova mig. Jag tittade nyfiket ut genom sovrumsfönstret. Undermedvetet mindes jag nattens regn, som hade smattrat mot fönsterrutan, men jag noterade glatt att det åtminstone var uppehåll, även om regnmolnen fortfarande hängde tunga. Efter att ha packat ryggsäcken och vikt några konvolut till, hoppade jag in i bilen och förflyttade mig till samlingsplatsen i Uppsalas Botaniska trädgård.

Där väntade redan några ivriga bryologer vilka snabbt skulle bli fler. De kom strömmande från alla håll och när exkursionsledaren Henrik Weibull, som vanligt, anlände som sista deltagare visade det sig att vi sammanlagt var 14 personer och två hundar, som skulle ut i naturen och titta på mossor. Henrik utropade triumferande "Det är rekord!". Efter några minuters resultatlöst diskuterande bestämde Henrik att vi först skulle till en kobetad bäckravin och sedan till ett ädellövmråde vid Jumkilsån. Glada och förväntansfulla hoppade vi in i bilarna och lämnade Uppsala med näsan mot nordväst, mot Jumkils socken. Vilka fynd skulle vi göra?

Vid Jumkils kyrka svängde vi av från landsvägen och passerade över Jumkilsån. Väl framme vid bäckravinens trängde vi, med ett visst besvär, ihop våra fyra bilar vid sidan om grusvägen. Utan någon uppmaning tumlade vi bort till bäcken och började söka efter både vanliga och ovanliga mossor.

Det rikliga regnandet under den sista tiden hade gjort att ravinen var mycket lerig. Särskilt lerigt var det runt själva bäcken där korna trampat omkring och skapat djupa leriga håll. Här larvade vi omkring med luppen redo. Små glada utrop hördes "Jaa, jag hade rätt", frågor ställdes "Öh, Henrik - vad är det här?", besvikna utrop "Finns det bara brännmossa här?". Överljudande oss alla hördes Pillis och Essis glada skall. Samtidigt började molntäcket sakta tunnas ut.

För egen del kastade jag mig ned på marken utan några större förhoppningar om att hitta några ovanliga arter och även om jag gjorde det, så skulle jag garanterat inte kunna artbestämma dem. Någonstans långt bak i hjärnan fanns dock en logisk tanke att en del mossor tycker om att växa på tidvis översvämmad lerjord. "Kanske man skulle titta ned i kornas klöavtryck?" Vid bäcken var dessa snarare klövhål. Sagt och gjort, jag tryckte ned huvudet i ett av hålen. Det var trångt och det blev mörkt, men visst växte det en mossa någon decimeter ned på hålets sida. I ett litet nafs hade jag skrapat av lite lera och mossa på tumnageln. Mossan var mycket vacker, men den mer intressanta frågan var vad det var för art. "Henrik, kan du den här?" frågade jag och räckte fram min tumnagel, säker på att ett svar snart skulle komma. Försiktigt petade Henrik av mossan och studerade den intensivt i luppen under några sekunder. "Hoppla! Var växte den här?" blev svaret. "Här borta", svarade jag. "Fanns det några fler?" blev nästa fråga. "Gulp! Det här låter oroväckande", tänkte jag och kände hur hjärtat började bulta. Omkring mig märkte jag hur de andra reste sig upp och lyssnade uppmärksam. "Njaa, jag vet inte". Självklart fanns det inga fler exemplar. "Det här är något fint. Det ser ut att vara en *Physcomitrella patens*. Den har bara hittats två gånger tidigare i Sverige, i modern tid. Kapsel har den också", sa Henrik upprymt. (Vid den här tidpunkten var vi inte medvetna om att detta fynd egentligen var det fjärde.) Mina egna känslor var något kluvna, här hade man hittat något sällsynt och samtidigt utrotat den. Ivrigt kastade jag och de andra oss ned på marken, och började noggrant undersöka densamma. Om det finns en så borde det finnas flera, men tiden gick utan att någon hittade något mer exemplar. Det noggranna sökandet efter *Physcomitrella patens* gjorde dock att vi hittade flera andra intressanta arter, som *Pellia endiviifolia* (kragellia), *Abietinella abietina* (gruskammossa), *Dicranella schreberiana* (slidjordmossa) och *D. staphylinia* (åkerjordmossa), *Marchantia polymorpha* (lungmossa), samt den allmänt förekommande *Ceratodon purpureus* (brännmossa). Efter någon timme kunde jag äntligen dra en lättnadens suck. Lutz Eckstein hittade ytterligare ett exemplar och sedan hittade även Karin Wiklund ett stort antal intill grusvägen. Då kunde jag äntligen njuta av mitt fina fynd, *Physcomitrella patens* (muddermossa).

Framåt lunchtid började solen titta fram genom molnskiktet. Magen knorrade och det var dags att förflytta sig till nästa lokal, ädellövmrådet vid Jumkilsån. Väl framme visade det sig att andelen ädla lövträd var försumbar, men vad gjorde det. Henrik fick visserligen emotta en del kommentarer om vad som är ädla lövträd, men vi skulle väl ändå kunna hitta några roliga mossor. Jumkilsån är ju ändå Jumkilsån. Först var det dock dags för fika. Vi slog oss ned på slänten ned mot ån. Av någon outgrundlig anledning sken solen på andra sidan ån, medan vi satt i skuggan. Ingen visade dock någon större iver vad som simma över dit, ingen utom Essi, som glatt plumsade ned i det kalla vattnet. Styrkta av kaffe och mackor kände vi återigen hur mossökarivern spred sig i våra kroppar. Vi var redo för nya fynd.

Långsamt betade vi av strandbrinken och nya kryss flöt in med jämn takt.

Området visade sig vara riktigt fint ändå. *Buxbaumia viridis* (grön sköldmossa) var kanske ett av de mer oväntade, men även *Chiloscyphus minor* (komblekmossa), *Fissidens pusillus* (stenfickmossa) och *Ulota crispa* (krusig ulota). Framåt eftermiddagen började regnmolnen återigen att tätna och det blev mörkare omkring oss. Genom en tyst signal började vi sakta förflytta oss mot bilarna. Vi var trötta, men också glada över att ha fått se så många nya mossor. För egen del hade jag dragit en nyttig lärdom - innan man plockar upp en okänd art så ska man kontrollera att det finns fler exemplar. Åtminstone sparar man sig själv ifrån en massa olustiga samvetskval. Förhoppningsvis drog de andra samma lärdom. Förhoppningsvis gör ni läsare det också.

Physcomitrella patens (muddermossa) (Hedw.) Bruch & Schimp.: *Physcomitrella patens* tillhör familjen Funariaceae (Hedenäs & Söderström 1992). Mossan är den enda arten inom släktet som är funnen i Sverige (Hallingbäck 1985, Söderström *et al.* 1992).

Physcomitrella patens är en millimeterstor akrokarp bladmossa, som trivs på öppen, lerig och fuktig jord. Bladkanten är trubbigt tandad ned till mitten. Seta är mycket kort, med ett klotrunt sporhus, vilket saknar lock och peristom (Hallingbäck 1985).

Physcomitrella patens betraktas som sällsynt (3) i rödlistan för hotade arter. I modern tid har den endast hittats tre gånger tidigare, i Bohuslän 1989 (Sydkoster), Södermanland 1984 (Ytterjärna, i ett ouppvämt växthus) (Aronsson *et al.* 1995) och Uppland 1995 (Uppsala, Lönnell muntligen). Fyndet i Jumkil är angivet i Bryologiska Notiser, Myrinia 6 (2).

Citerad litteratur

- Hallingbäck, T. & Holmåsén, I. 1981: Mossor - en fälthandbok. Andra, reviderade och utökade upplagan 1985. Interpubl. AB Stockholm.
Hedenäs, L. & Söderström, L. 1992: Svenska mossors systematiska indelning. Myrinia 2 (2), 61-67.
Söderström, L., Hedenäs, L. & Hallingbäck, T. 1992: Checklista över Sveriges mossor. Myrinia 2 (1), 13-56.
Aronsson, M., Hallingbäck, T. & Mattsson, J.-E. (red). 1995: Rödlistade växter i Sverige 1995. ArtDatabanken, Uppsala.

Myrinia 7 (1), 39 (1997)

Ny litteratur

Gradstein, S. R. & van Melick, H. M. H. 1996. De Nederlandse Levermossen & Hauwmossen. Flora en verspreidingsatlas van de Nederlandse Hepaticae en Anthocerotae. Natuurhistorische Bibliotheek 64. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Vereniging, Utrecht. (366 sidor). ISBN 90-5011-089-4.

Den livaktiga holländska moss- och lavföreningen har nu givit ut även en flora över lever- och nålfruktmossor. Floran är resultatet av ett samarbetsprojekt mellan många personer, och resultaten har sammanställts av Gradstein och van Melick. Precis som i motsvarande bladmossflora, som utkom 1989, presenteras varje art med en beskrivning, diskussion av förväxlingsarter, samt information om växtplats och utbredning. För varje art finns också en utbredningskarta, med fynd för och efter 1950 separarerade. Till skillnad från bladmossfloran finns här även välgjorda illustrationer av varje art. Om holländskan inte skrämmer alltför mycket är denna flora ett användbart tillskott för den som exkurerar i södra delen av Skandinavien. [L. H.]

Jóhannsson, B. 1996. Íslenskir mosar. Röðulmosaætt, tildurmosaætt, glitmosaætt, faxmosaætt, breytingar og tegundaskrá. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar 29: 1-127. Utgiven av: Náttúrufræðistofnun Íslands, Hlemmi 3, Pósthólf 5320, 125 Reykjavík, Ísland.

I denna del av den isländska mossfloran behandlas de pleurokarpa bladmossfamiljerna Entodontaceae, Hylocomiaceae, Plagiotheciaceae och Hypnaceae. Dessutom hittar vi här en hel del rättelser och tillägg till tidigare utkomna delar av floran. Liksom tidigare kan jag bara rekommendera floran för dem som inte tycker isländska utgör ett oöverstigligt hinder och / eller är intresserade av den isländska mossfloran. Illustrationerna av arterna, samt utbredningskartorna gör floran användbar även om språket kan vara svårt ibland. [L.H.]

Benkert, D., m.fl. (8 författare). 1995. Liste der Moose von Brandenburg und Berlin mit Gefährdungsgraden. Verhandlungen des Botanischen Vereins von Berlin und Brandenburg 128(1): 1-68. ISSN 0945-4292. Kan beställas från: Geschäftsstelle des Botanischen Vereins von Berlin und Brandenburg, Königin Luise Strasse 6-8, D-14195 Berlin (Dahlem), Tyskland.

Denna skrift behandlar de 548 mossarter som hittats i den tyska delstaten Brandenburg, inklusive en uppdaterad Rödlista för området. Etthundrafem arter har förvunnit från delstaten och ytterligare 109 anses vara akut hotade, medan endast 132 arter anses vara helt utom fara för att försvinna. Faktorer som lett till dessa dramatiska siffror anses vara eutrofiering, torrläggning och ökande mängder luftföroreningar. [L.H.]

Höstexkursion till östra Vätterbranten med tillhörande sprickdalar – 26-28 september 1997

E4:an mellan Huskvarna och Ödeshög går stundom nedanför och stundom ovanför förkastningsbranten vid Vätterns östra strand. Mellan dessa orter är årets höstexkursion förlagd. Tomas Fast och andra medlemmar av skogsgruppen i Gränna kommer att vara våra guider till trevliga lokaler. Det preliminära programmet ser ut som följer:

Fredag kväll – inkvartering i torpställe eller stugby beroende på bekvämlighet och ekonomi (se nedan).

Lördag – exkursion till en närbelägen skura (dal nedskuren i berg) i närheten av sjön Bunn. I en liten del av den långa dalen har t.ex. liten revmossa (*Bazzania tricenata*), stor äppelmossa (*Bartramia halleriana*) och skuggmossa (*Dicranodontium denudatum*) hittats, så det finns säkert möjlighet att finna mycket mera. I området finns både sura och basiska bergarter och både löv- och barrskog och flera arter baronmossor (*Anomodon*) har hittats i närheten.

Söndag – Exkursioner i något okänt parti av Vätterbranterna. Här finns många olika miljöer att besöka, alltifrån vattenbrynet och upp i branten längs med någon bäck. I strandbranterna finns bl.a. rikligt med kalkkuddmossa (*Gymnostomum aeruginosum*), som växer på den bitvis kalkrika skriftrade bergarten i Visingsöformationen.

Förläggning

Det finns två alternativ när det gäller övernattning. Vi kommer att disponera ett torpställe, med en ombyggd lada. I den uppvärmda ladan kan man bo på trägolvet på medtagen madrass eller liggunderlägg. I torpet får vi sedan husera med matlagning och samkväm. Det sammanlagda priset för hela helgen för alla tillsammans blir ca 500 kr. För den som är bekväm av sig eller beredd att spendera mer än 20 kr/natt för att få sova i en säng, finns möjligheten att bo i en stugby någon kilometer därifrån. Då kommer det att kosta ca 100 kr/natt. Medtag frukostmat och matsäcksmat för de båda dagarna. Middag kommer att ordnas gemensamt på lördag kväll.

Anmäl er senast den 5 september

till Kristoffer Hylander, Lindgårdsv. 42, 186 70 Brottbys, tel. 08-512 41 941

I anmälan bör ni ange om ni kommer med bil och i så fall om den kan användas under exkursionsdagarna. Om ni inte kommer med bil vill jag veta var och när ni vill bli hämtade. Expressbussar stannar vid E4 utanför Gränna och tåg i Tranås eller Jönköping. Från Jönköping kan man åka landsvägsbuss till Gränna. Jag vill också veta om ni kommer på lördag morgon eller på fredag kväll. Vi startar exkursionen på lördag klockan 9.

Vägbeskrivning att använda tillsammans med bilkarta

Ölmstad och Brötjemark ligger ca 8 km söder om Gränna. Åk därifrån österut mot samhället Bunn vid sjön Bunn. Stugbyn "John Bauerbyn" ligger på vänster hand 1 km innan Bunn. Tag vid Bunn till höger söderut och höger igen efter drygt 1 km. Efter 250 meter upp på denna lilla väg ligger Tossehall, som är det ovan nämnda torpstället.

Höstprogram för Mossornas Vänner i Skåne hösten 1997

Söndagen den 14 september

Vi besöker några ur mossynpunkt dåligt kända mellanskånska naturreservat, nämligen en bäckravin vid Trolleholm, den lövskogsklädda rullstensåsen Bosarps jär, samt om vi hinner fåladsmarken Abullahagen utanför Eslöv.

Söndagen den 12 oktober

Det finns många äldre herbariekollektioner med dåliga lokalangivelser för intressanta arter från Hässleholmsområdet. Den här söndagen besöker vi områden söder om Hässleholm, dvs områden söder om Finjasjön, på Göingeåsen och Nävlingeåsen. Vi kommer att leta efter mossor i raviner och i gamla nedlagda (kalk)stenbrott.

Söndagen den 9 november

Den här gången blir det en närexkursion till Håckebergasjön. Vi tittar på epifyterna på lönnarna vid Håckebergasjön, följer bäcken som slingrar sig ner mot Genarp. Eventuellt (om det inte är för blött) tar vi oss också en titt på Håckebergakärret, närmare bestämt den del som är bryologiskt mest intressant (där bl a *Sphagnum teres*, *S. contortum* och *Scorpidium scorpioides* har blivit funna) nämligen Agarnehusområdet.

Vid händelse av sammanhängande snötäcke inställes exkursionen. Ta med lupp och matsäck!

Liksom tidigare gäller att föransmälan till exkursionerna är obligatorisk. Kontakta:

Nils Cronberg, tel 046-20 09 25 eller Gerhard Kristensson, tel 046-20 21 85.

Mossornas Vänner försäljning

Lösnummer

Lösnummer av Myrinia och Mossornas Vänner (Myrinias föregångare): 15,00/ex

Utkomna nummer: MossornasVänner: 1-29, 29 supp., 30(1), 30(2), 31(1), 31(2), 32(1), 32(2), 33(1), 33(2), 34(1).
Myrinia: 1(1/2), 2(1), 2(2), 3(1), 3(2), 4(1), 4(2), 5(1), 5(2), 6(1), 6(2).

Följande nummer
är slut: Mossornas Vänner: 29 supp., 31(1), 32(2), 33(1), 33(2).
Myrinia: 2(1), 2(2), 4(1), 5(1).

Portokostnader: 25,00 för 1-3 ex, 35,00 för 4-10 ex.

Övriga skrifter

Checklista över Sveriges Mossor (särtryck): 40,00
Preliminary distribution maps of bryophytes in Norden. Vol. 1.
Hepaticae and Anthocerotae: 40,00
Preliminary distribution maps of bryophytes in Northwestern Europe.
Vol. 2. Musci (A-I): 50,00
Vitmossor i Norden (1995), 124 sidor: 95,00
Den danske mosflora, (1976), 356 sidor (Obs: ring 046/20 21 85
först, endast 2 ex) 130,00

Mikroskoperingsutrustning

Objektglas, förpackning om 50 st. (76x26mm): 35,00
Täckglas, förpackning om 100 st. (20x20 alt. 18x18): 30,00

Försäljningsvillkor

Alla priser är inklusive expeditions- och portokostnader (utom lösnummer av Myrinia och Mossornas Vänner). Vid större beställning hör gärna av dig till Gerhard Kristensson (046/20 21 85) för att få lägre portokostnader. Gör din beställning genom att sätta in rätt belopp på Mossornas Vänner postgirokonto 13 37 88-0.

OBS: Till alla inbetalningar utanför Sverige tillkommer en extra kostnad på 35,00 för att täcka de höga avgifterna som postverket tar för utlandsgirering.

Fullt betalande medlemmar under 1996 (199 st)

Abenius, Johan, Vårdkasstigen 10, 149 41 Nynäshamn, tel 08-520 185 66/698 12 90
Ahlström, Kerstin, Konvaljegränd 6, 752 51 Uppsala
Albinsson, Crister, Öhnellsgatan 27, 392 30 Kalmar, tel 0480-289 69/44 62 29, E-post crister.albinsson@ng.hik.se
Andersson, Arne, Box 97, 313 02 Sennan, tel 035-663 73/13 78 54
Andersson, Kjell, Lagmansholm pl. 5167, 447 95 Vårgårda, tel 0740-16 39 16 (pers.-sök.)
Andersson, Leif, Halnagården, 545 93 Töreboda
Appelgren, Leif, Tordmulevägen 3B, 227 35 Lund, tel 046-32 08 51
Appelqvist, Susanne, Artillerigatan 18, 752 37 Uppsala, tel 018-51 08 92
Appelqvist, Thomas, Seminariegatan 10, 413 13 Göteborg, tel 031-41 04 91
Aronsson, Mora, Rymdgatan 71, 195 55 Märsta, tel 08-591 286 62/018-67 34 14, E-post Mora.Aronsson@dha.slu.se
Arulif, Per-Arne, Trädgårdsgatan 26 E, 521 42 Falköping, tel 0515-195 18/0500-45 40 97
Backe, Susanne, Stengatan 33, 972 52 Luleå, tel 0920/22 34 72, E-post susbac@bd.lst.se
Backéus, Ingvar, Prästgårdsgatan 9B, 752 30 Uppsala, tel 018-18 28 61
Backlund, Maria, Norbyvägen 75B, 752 39 Uppsala, tel 018-50 45 03/18 27 80, E-post Maria.Backlund@systbot.uu.se
Bellander, Berit, Furumovägen 17F, 806 41 Gävle, tel 026-18 06 55
Bengtson, Ola, Kommendörsgatan 30B, 414 59 Göteborg, tel 031-14 85 81/14 24 80, E-post pro.natura@goteborg.mail.telia.com
Bengtsson, Göran, Stjälkhammar, 590 98 Edsbruk
Bengtsson, Niklas, Väderkvarnsgatan 43A nb, 753 26 Uppsala, tel 018-14 37 73
Berg, Sigvard, Jesper Svedbergs väg 25, 791 36 Falun
Bergqvist, Sven, Dalgatan 7-9, 456 32 Kungshamn, tel 0523-320 22/398 80
Bernström, Gustaf, Vedhuggaregatan 9, 412 61 Göteborg, tel 031-16 02 62
Björkman, Leif, Paleoeokologiska lab., Tornavägen 13, 223 63 Lund, tel 0708-56 67 77
Björkman, Uno, Ånhult, 571 91 Nässjö
Blomgren, Evastina, Dalgatan 7-9, 456 32 Kungshamn, tel 0523-320 22/396 23
Bohlin, Anders, Halltorpsgratan 14, 461 41 Trollhättan, tel 0520-350 40/0521-27 01 90
Bolmgren, Kjell, Professorsslingan 35, 104 05 Stockholm
Borgström, Bertil, Linneavägen 6, 437 31 Lindome, tel 031-99 44 38, E-post Linnea@netg.se
Botanical Garden Library, Missouri, P.O. Box 299, St. Louis, Mo 63166-0299, USA
Bratt, Lennart, Linnévägen 23A, 791 32 Falun, tel 023-276 01/814 22
Buck, William R, The New York Botanical Garden, Bronx, NY 10458-5126, USA, tel (212)220-8700
Böregren, Ivar, Brännarebygdsvägen 41, 290 62 Vilshult, tel 0454-711 65/220 25
Carlsson, Torsten, Eskilstunavägen 9A, 645 33 Strängnäs, tel 0152-154 69
Carrington, Berndt, Håstbergssringen 18, 791 36 Falun, tel 023-71 15 62
Cronberg, Nils, Sandbyvägen 204, 240 10 Dalby, tel 046-20 09 25, E-post Nils.Cronberg@systbot.lu.se
Crundwell, Alan C, 12 Kay Crescent, Headley Down, Hampshire GU35 8AH, England, tel (01428) 712198
Dahlberg, Nils, Regementsgatan 30, 831 35 Östersund, tel 063-51 08 21
Dahlström, Anna, Repslagaregatan 9B, 753 33 Uppsala
Dalen, Linda, Blussuvoll allé 7, N-7017 Trondheim, Norge, tel +47 73 94 52 05
Damsholt, Kell, Hagens Alle 24, DK-2900 Hellerup, Danmark
Danielsson, Sonja, Sjögräsvägen 21, 260 40 Viken, tel 042-23 85 43
Darell, Per, Rökesvens väg 14, 342 34 Alvesta
Delin, Anders, Kulgatan 40, 811 71 Järbo, tel 0290-708 21/700 87 (fax)
Dillman, Carina, Jönåkersvägen 24 II, 122 48 Enskede
Drangeid, Svein Olav, Torstadskogen 39A, N-1364 Hvalstad, Norge, tel +47-66 98 11 70
Eckstein, Lutz, Växtbio. Villavägen 14, 752 36 Uppsala, tel 018-51 56 05/18 28 80, E-post Lutz.Eckstein@vaxtbi.uu.se
Edelsjö, Jan, Kadettgatan 5, 113 33 Stockholm, tel 08-30 30 62/67 34 74
Edman, Malte, Långängsvägen 2, 820 10 Arbrå, tel 0278-415 74
Edqvist, Margareta, Syrengatan 19, 571 39 Nässjö, tel 0380-106 29
Een, Gillis, Karlbergsvägen 78, 113 35 Stockholm, tel 08-32 36 69/666 42 14, E-post kbo-gillis@nrm.se
Ekelöf, Gudrun, Ellahagsvägen 21 A, 187 32 Täby, tel 08-758 52 02/655 51 72
Eklund, Stefan, Ljungvägen 8, 186 34 Vallentuna, tel 08-51 17 56 14/51 17 00 75
Ekman, Joakim, Odengatan 35 A, 633 52 Eskilstuna, tel 016-12 13 69
Ekqvist, Lars, Solberga Ängsväg 9, III, 125 44 Älvsjö
Elofsson, Maria, Glimmervägen 6C, 752 41 Uppsala, tel 018-51 03 70, E-post maria.elifsson@hotmail.com

Eriksson, Jan, Lövvägen 12, 446 35 Älvängen, tel 0303-48 266, E-post Jan.Eriksson@mbox5.swipnet.se
Eriksson, Pell Algot, Grindvägen 4, 782 75 Malungsfors, tel 0280-402 30
Ersare, Gunnar, Ringvägen 2, 820 60 Delsbo, tel 0653-109 02
Flodin, Lars-Ake, Rannevägen 12, 432 95 Varberg, tel 0340-204 08
Frahm, Jan-Peter, Bot. Institut, Meckenheimer Allee 170, D-53115 Bonn, Tyskland, tel 228-733700/733120 (fax)
Fransén, Sven, Vårmanadsgatan 3A, 415 10 Göteborg, tel 031-48 57 49/60 85 35
Fransson, Sven, Etydvägen 21, 671 33 Arvika, tel 0570-142 32/156 20
Fredriksson, Ingvar, Smyckevägen 7, 541 42 Skövde, tel 0500-43 55 41/0511-268 64
Fritz, Örjan, Esperedsvägen 24, 313 31 Oskarström, E-post orjan.fritz@n.lst.se
Gahnertz, Roger, Decemborgsgatan 51, 415 15 Göteborg, tel 031-48 37 04
Geissler, Patricia, Conserv. & Jard. bot., C. P. 60, CH-1292 Chambésy/Genève, Schweiz
Georgson, Kjell, Fruängsvägen 29, 302 41 Halmstad, tel 035-35 607/35 163
Gilsenius, Bertil, Svarte Filips Gata 17, 424 44 Angered, tel 031-30 54 80
Glans, Rustan, Fagerängsgatan 50, 521 41 Falköping, tel 0515-178 98/872 10, E-post glans@algonet.se
Gralén, Helena, Paradisgatan 29H, 413 16 Göteborg, tel 031-12 27 91
Gran, Roger, Gamla Örnäsgatan 3, 662 31 Åmål, tel 0532-161 40, 010-665 68 81
Granqvist, Ingvar, Strandvägen 2, 730 61 Virsbo, tel 0223-345 71
Granström, Katja, Fornborgsvägen 15, 832 51 Frösön
Gudmundsson, Lars, Kämpegatan 43/324, 451 32 Uddevalla, tel 0522-372 32
Gunnarsson, Urban, Blodstensvägen 22, 752 58 Uppsala, tel 018-50 73 83/18 28 53
Gustafsson, Camilla, Tryffelvägen 72, 756 46 Uppsala, tel 018-30 37 84/18 28 70
Gustafsson, Lars, Rundsvallen 9310, 442 94 Ytterby, tel 0303-938 08/031-69 10 55
Gustafsson, Lena, Glimmervägen 4A, 752 41 Uppsala, tel 018-50 88 23/18 85 82, E-post Lena.Gustafsson@skogforsk.se
Gustafsson, Siv, Ällagatan 17 G, 521 33 Falköping, tel 0515-106 04
Gustafsson, Ulla, Köpenhamnsvägen 31a, 217 71 Malmö, tel 040-26 35 63
Gustavsson, Lena, Bergsgårdsgården 21, 424 32 Angered, tel 031-48 92 02/773 38 63, E-post l.gustavsson@zool.gu.se
Hallingbäck, Tomas, Körsbärsvägen 7, 741 31 Knivsta, tel 018-34 35 12/67 24 67, E-post Tomas.Hallingback@dha.slu.se
Halvorsen Økland, Rune, Robergv. 34, N-3114 Tønsberg, Norge, tel 47 33330902/22851629
Hansen, Jens Ejvind, Bondarvägen 2242, 820 40 Järvsö, tel 0651-470 87
Hedenäs, Lars, Johan Skyttes väg 233F, 125 34 Älvsjö, tel 08-99 23 51/666 42 14
Helsingborgs Museum, Box 1283, 251 12 Helsingborg
Henäng, Gullmar, Vikingavägen 13, 191 45 Sollentuna, tel 08-96 60 20/797 92 65
Herber, Ingemar, Majgårdsvägen 7, 141 44 Huddinge, tel 08-746 70 97
Holst, Olle, Markaskälsvägen 5, 226 47 Lund, tel 046-12 30 61/222 98 44, E-post Olle.Holst@biotek.lu.se
Hombie, Kåre, Sö-Kringler, N-2030 Nannestad, Norge
Hylander, Kristoffer, Lindgårdsvägen 42, 186 70 Brottby, tel 08-51 24 19 41
Hägermark, Ingrid, Torggatan 1B, 613 30 Oxelösund, tel 0155-327 32/374 01
Högmärk, Görel, S:t Sigfridsgratan 55, 3 tr, 521 33 Falköping, tel 0515-180 35/811 08
Högström, Stig, Neptungatan 21, 621 41 Visby, tel 0498-21 40 63
Jacobson, Staffan, Börje, Klista, 755 92 Uppsala
Jacobsson, Conny, Olsmässgatan 1, 129 44 Hägersten, tel 08-88 75 49/0740-22 82, E-post Connyj@hem1.passagen.se
Jacobsson, Per, Gunnar, Ringvägen 41, 820 60 Delsbo
Jannert, Bertil, Lyckebo Bestorp, 521 30 Falköping, tel 0515-183 26/870 00
Jannert, Johan, Skogsbo, 523 99 Hökerum, tel 0321-516 04/272 03
Jerkman, Bo, Fasanvägen 45, 195 33 Märsta, tel 08-591 194 12/018-34 70 00
Johansson, Agne, Mässeboda, 340 12 Annerstad, tel 0372-220 27/035-810 35
Johansson, Bo Göran, Levide Vall, 621 93 Visby, tel 0498-26 62 04, E-post bogj@ram.got.kth.se
Johansson, Kurt-Anders, Henrik Gjutarens Gata 36 B, 541 45 Skövde, tel 0500-41 17 80
Johansson, Ove, Hässleholmsvägen 9, 121 53 Stockholm
Johansson, Pär, Julianas Gård 2, 414 81 Göteborg, tel 031-82 21 00
Johansson, Thomas, Solvägen 13, 387 92 Borgholm, tel 0485-56 50 04
Johansson, Torbjörn, Højager 34, DK-3400 Hillerød, Danmark, tel 48-24 28 34
Johnsson, Gunnar, Sjöbjörnsvägen 72, 4tr, 117 67 Stockholm, tel 08-19 59 32/790 72 05, E-post gunnarj@math.kth.se
Jonsson, Bengt Gunnar, Våxtholm 242, 905 95 Umeå, tel 090-570 85/16 77 18
Jonsson, Fredrik, Per-Ersvägen 9B, 822 30 Alfta
Jonsson, Kristina, Kaprifolvägen 38, 260 40 Viken, tel 042-23 70 45
Karlsson, Roger, Höglundagatan 38, 703 68 Örebro, tel 019-12 71 59, E-post rogerivis@algonet.se
Karlsson, Sven, Ekeberg Nästa, 331 95 Värnamo, tel 0370-280 78
Karlsson, Thomas, Skogsvägen 46, 223 61 Enskede, tel 08-649 15 69/666 51 79

Karström, Mats, Älrvägen 4, 960 30 Vuollerim, tel 0976-101 20
 Kellner, Olle, Skogsslingan 35, 806 42 Gävle, tel 026-12 44 09/17 10 00
 Keskkula, Raul, Stenbockens gata 116 3tr., 136 62 Haninge
 Kristensson, Gerhard, Dekanvägen 8, 240 10 Dalby, tel 046-20 21 85/222 45 62, E-post Kristson@teorel.lth.se
 Larsson, Bengt M P, Johannesbäcksgatan 80B, 754 33 Uppsala, tel 018-22 25 72/67 24 18
 Lægaard, Simon, Kaserneboulevarden 29,1, DK-8000 Århus C, Danmark, E-post biobl@aau.dk
 Lindström, Åke, Vårbygränd 30, 702 28 Örebro, tel 019-24 40 49
 Livon, Karmen, Rubingatan 4, 421 62 Västra Frölunda
 Lundkvist, Håkan, Frösslunda 3080, 380 62 Mörbylånga, tel 0485-440 83/441 00
 Löfgren, Lars, Storgatan 56, 732 00 Arboga, tel 0589-139 98
 Löfgren, Per, Gnejsvägen 14B, 907 40 Umeå, tel 090-19 10 56
 Löfroth, Michael, Karlsuddvägen 50, 185 93 Vaxholm, tel 0764-336 14/08-799 13 98
 Lönnell, Niklas, Pontonjörgatan 49 IV, 112 37 Stockholm, tel 08-654 81 29, E-post Niklas.Lonnell@swipnet.se
 Lövgren, Esse, Älgrytevägen 258, 127 30 Skärholmen, tel 08-97 34 55
 Mjörnman, Gösta, Lillebäcksvägen 4, 302 39 Halmstad, tel 035-12 74 82
 Naturhist. riksm., Krypto.-bot., Box 50007, 104 05 Stockholm, tel 08-666 40 00
 Nicklasson, Allan, Fogdegatan 6, 352 36 Växjö, tel 0470-109 19
 Nyholm, Elsa, Helgonavägen 11, 223 62 Lund, tel 046-11 37 08
 Nyman, Per Olof, Mätaregrändan 4, 226 47 Lund, tel 046-13 05 88/10 81 78
 Nystrand, Per-Olof, Litsvägen 33B, 831 42 Östersund
 Odhult, Elisabet, Götgatan 11, 2tr, 753 15 Uppsala
 Olausson, Erik, Bokgatan 12, 462 52 Vänersborg, tel 0521-199 88/27 05 73
 Oldhammer, Bengt, Oljonsbyn 5290, 794 92 Orsa, tel 0250-422 17/0248-101 85
 Owe-Larsson, Björn, Årstavägen 104 NB, 120 58 Årsta, tel 08-722 76 65/728 78 10, E-post bjorn.owe-larsson@neuro.ki.se
 Palmgren, Kristina, Fjäl 1289, 830 30 Lit, tel 0642-611 01/063-14 63 44
 Palto, Heidi, Ågatan 6, 52432 Herrijunga, tel 0513-125 76, E-post hepa0003@student.gu.se
 Pedersen, Arne, Snippen 19 F, N-0566 Oslo 5, Norge, tel 02-37 00 40
 Perjons, Yngve, Fiolvägen 6B, 780 41 Gagnef
 Persson, Hans, Täljstenvägen 14D, 752 40 Uppsala

Persson, Kristian, Kantorsgatan 28:490, 754 24 Uppsala, tel 018-25 13 93, E-post x5kriper@ulmo.stud.slu.se
 Petersson, Gunnel, Rundelsgatan 18, 263 33 Höganäs, tel 042-34 36 83
 Petterson, Bengt, Trollåsén 2920, 830 44 Nälden, tel 0640-208 45
 Pettersson, Tommy, Dirmgatan 20, 754 31 Uppsala, tel 018-21 91 21
 Pfern, Gun, Nyponvägen 20, 260 40 Viken, tel 042-23 67 61
 Rundlöf-Forslund, Susanne, Postmästaregatan 5, 392 47 Kalmar, tel 0480-42 03 30/820 00, E-post surf@h.lst.se
 Rydin, Håkan, Växtbiologiska inst., Villav. 14, 752 36 Uppsala, tel 018-18 28 54, E-post Hakan.Rydin@vaxtbio.uu.se
 Rylander Hansen, Gunnar, Studiestræde 13B, 4TH, DK-1455 København K, Danmark
 Sandell, Bernt, Roliasgatan 23B, 553 39 Jönköping, tel 036-71 47 48
 Sanner, Bertil, Stensövägen 45, 392 47 Kalmar, tel 0480-878 54
 Schmitt, Alf, Fuse skola, 574 95 Vetlanda, tel 0380-911 31/0383-975 63
 Sidenvall, Göran, Skolgatan 33B, 671 31 Arvika, tel 0570-142 53/820 00
 Simán, Sanna, Häckvägen 12A, 756 51 Uppsala, tel 08/32 03 40
 Singsaas, Stein, Tors veg 9A, N-7032 Trondheim, Norge, tel 47-7-94 37 83/59 22 67
 Sjöberg, Jan, Armévägen 64, 183 68 Täby, tel 08-732 49 48/729 20 00, E-post jan@divmed.ks.se
 Sjögren, Erik, Fältvägen 1B, 756 46 Uppsala
 Sjöqvist, Olle, Nybohovsbacken 52, 117 64 Stockholm
 Skarp, Erik, Roslagsgatan 13, 113 55 Stockholm, tel 08-612 50 52/31 33 51
 Skarp, Liselott, Flogstavägen 65B, 752 72 Uppsala, E-post m91skarp@nucleus.kg.uu.se
 Skotteland, Olav, Lord Salvesensgate 2, N-4500 Mandal, Norge, tel 043-61924
 Smedmark, Jenny, Frösunda prästgård, 186 93 Vallentuna
 Snäll, Tord, Krongatan 2B, 752 38 Uppsala, tel 018-50 16 65
 Soldán, Zdenek, Dept. of Botany, Benátská 2, 128 01 Praha, Tjeckien
 Stenström, Jonas, Hjärtumsvägen 10, 463 75 Hjártum
 Stighäll, Kristoffer, Verkstadsgatan 3, 761 30 Norrtälje, tel 0176-107 18
 Stureson, Lotta, Geijersgatan 1, 752 26 Uppsala, tel 018-55 49 16/08-15 65 45
 Svanblom, Leif, Spångavägen 68, 161 48 Bromma, tel 08-87 97 55/790 87 67
 Svensson, Karin, Oskar Arpissvägen 63, 756 50 Uppsala
 Swahn, Ulf, Prästgårdsallén 4, 804 29 Gävle
 Sättlin, Bengt, Trekanten 38, 825 31 Iggesund
 Söderström, Lars, Kopparvägen 42 Z, 907 50 Umeå, tel 090-19 43 33

Sögård, Peter, Åbacka Horn, 540 15 Våring, tel 0708-26 59 99
 Taskinen, Urpo, Pl. 622, 980 10 Vittangi, tel 0981-103 62, E-post urpo.taskinen@snf.se
 Thygesen, Poul, Klockargården, Gryta, 740 82 Örsundsbro, tel 0171-613 03/0480-82228
 Trift, Ida, Gumshornsgatan 7, 114 60 Stockholm
 Troschke, Tomas, Hopslagarvägen 34D, 730 60 Ramnäs, tel 0220-351 70/0221-253 17
 Tyler, Torbjörn, Runslingen 8A, 224 77 Lund
 Ulfwi, Monica, Rindögatan 25, 115 58 Stockholm, tel 08-662 66 14
 van den Brink, Rune, Östra Höjden 9, Gåsborn, 68292 Filipstad, tel 0590-230 66/0591-641 00, E-post RVDB@www.nellefors.se
 Våda, Jir, Dept. of Botany, Benátská 2, 128 01 Praha, Tjeckien
 Wadstein, Magnus, Eken, Hulta, 585 96 Linköping, tel 013-424 78/20 38 00
 Wahlström, Krister, Backgatan 16, 341 39 Ljungby, tel 0372-142 76
 Wasstorp, Birgitta, Kuskbostaden, Ulriksdals slott, 170 71 Solna, tel 08-624 03 49
 Wærnebo, c/o Grötheim, Karin, Sigurdsvägen 19, 832 55 Frösön

Weibull, Henrik, Blodstensvägen 14, 752 58 Uppsala, tel 018-50 61 59, E-post Henrik.Weibull@nvb.slu.se
 Wejdmarm, Mats, Nynäsavägen 9, 149 30 Nynäshamn, tel 08-52 01 88 17/52 03 85 90
 Welander, Jonas, Inst. f. viltekologi, Box 7002, 750 07 Uppsala, tel 018-69 26 50/67 22 65, E-post Jonas.Welander@vilt.slu.se
 Wergelius, Bertil, Blekingevägen 4, 757 58 Uppsala
 Westerberg, Sture, Lävågen 97, 976 34 Luleå
 Westerström, Sten, Grinnekeallagatan 255, 417 42 Göteborg, tel 031-55 17 15
 Westling, Gunvor, Blyvägen 12, 175 74 Järfälla, tel 08-583 514 37
 Wiklund, Karin, Dalby Hässle, 755 91 Uppsala, tel 018-38 22 37/67 34 12, E-post Karin.Wiklund@nvb.slu.se
 Wilhelmsson, Per, Spånarp, 571 94 Nässjö, tel 0380-260 43/181 10
 Wägström, Karin, Furubjars, 620 33 Tingstäde
 Zamfir, Manuela, Blodstensvägen 7:310, 752 58 Uppsala
 Åkerström, Henry, Västgötaresan 46, 2tr., 757 54 Uppsala
 Öberg, Marie, Åkerbyvägen 90, 15tr, 183 35 Täby, tel 08-758 83 13

Medlemmar fördelade på olika provinser under 1996

Blekinge

Ivar Böregren

Bohuslän

Sven Bergqvist
 Evastina Blomgren
 Lars Gudmundsson
 Lars Gustafsson

Dalarna

Sigvard Berg
 Lennart Bratt
 Berndt Carrington
 Pell Algot Eriksson
 Bengt Oldhammer
 Yngve Perjons

Dalsland

Roger Gran

Gotland

Stig Högström
 Bo Göran Johansson
 Karin Wägström

Gästrikland

Berit Bellander
 Anders Delin
 Olle Kellner
 Ulf Swahn

Göteborg

Thomas Appelqvist
 Ola Bengtson
 Gustaf Bernström
 Sven Fransén
 Roger Gahnertz
 Bertil Gilsenius

Helena Gralén

Lena Gustavsson
 Pär Johansson
 Karmen Livon
 Sten Westerström

Halland

Arne Andersson
 Bertil Borgström
 Lars-Åke Flodin
 Örjan Fritz
 Kjell Georgson
 Gösta Mjörnman

Hälsingland

Malte Edman
 Gunnar Ersare
 Jens Ejvind Hansen
 Per Gunnar Jacobsson
 Fredrik Jonsson
 Bengt Sättlin

Jämtland

Nils Dahlberg
 Katja Granström
 Per-Olof Nystrand
 Kristina Palmgren
 Bengt Pettersson
 Karin Wærnebo

Lappland

Mats Karström
 Norrbotten
 Susanne Backe
 Urpo Taskinen
 Sture Westerberg

Närke

Roger Karlsson
 Åke Lindström

Skåne

Leif Appelgren
 Leif Björkman
 Nils Cronberg
 Sonja Danielsson
 Ulla Gustafsson
 Helsingborgs Museum
 Olle Holst

Kristina Jonsson
 Gerhard Kristensson
 Elsa Nyholm
 Per Olof Nyman
 Gunnel Petersson
 Gun Pfern
 Torbjörn Tyler

Småland

Crister Albinsson
 Göran Bengtsson
 Uno Björkman
 Per Darell
 Margareta Edqvist
 Agne Johansson
 Sven Karlsson
 Allan Nicklasson
 Susanne Rundlöf-Forslund
 Bernt Sandell
 Bertil Sanner
 Alf Schmitt
 Krister Wahlström
 Per Wilhelmsson

Stockholm

Kjell Bolmgren
Carina Dillman
Jan Edelsjö
Gillis Een
Gudrun Ekelöf
Lars Ekqvist
Lars Hedenäs
Gullmar Henäng
Ingemar Herber
Conny Jacobsson
Bo Jerkeman
Ove Johansson
Gunnar Johnsson
Thomas Karlsson
Raul Keskkula
Niklas Lönnell
Esse Lövgren
Krypto.-bot. Naturhist. riksm.
Marie Öberg
Björn Owe-Larsson
Jan Sjöberg
Olle Sjöqvist
Erik Skarp
Leif Svanblom
Ida Trift
Monica Ulfwi
Birgitta Wasstorp
Gunnor Westling
Södermanland
Johan Abenius
Torsten Carlsson
Joakim Ekman
Ingrid Hägermark
Mats Wejdmark
Uppland
Kerstin Ahlström

Henry Åkerström
Susanne Appelqvist
Mora Aronsson
Ingvar Backéus
Maria Backlund
Niklas Bengtsson
Anna Dahlström
Lutz Eckstein
Stefan Eklund
Maria Elofsson
Urban Gunnarsson
Camilla Gustafsson
Lena Gustafsson
Tomas Hallingbäck
Kristoffer Hylander
Staffan Jacobson
Bengt M P Larsson
Michael Löfroth
Elisabet Odhult
Hans Persson
Kristian Persson
Tommy Pettersson
Håkan Rydin
Sanna Simán
Erik Sjögren
Liselott Skarp
Jenny Smedmark
Tord Snäll
Kristoffer Stighäll
Lotta Sturesson
Karin Svensson
Poul Thygesen
Henrik Weibull
Jonas Welander
Bertil Wergelius
Karin Wiklund
Manuela Zamfir

Värmland

Sven Fransson
Göran Sidenvall
Rune van den Brink

Västerbotten

Bengt Gunnar Jonsson
Per Löfgren

Lars Söderström

Västergötland

Kjell Andersson
Leif Andersson
Per-Arne Arulf
Anders Bohlin
Jan Eriksson
Ingvar Fredriksson
Rustan Glans
Siv Gustafsson
Görel Högmark
Bertil Jannert
Johan Jannert
Kurt-Anders Johansson
Erik Olausson
Heidi Paltto
Peter Sölgård
Jonas Stenström

Västmanland

Ingvar Granqvist
Lars Löfgren

Tomas Troschke

Öland

Thomas Johansson
Håkan Lundkvist

Östergötland

Magnus Wadstein

MYRINIA's redaktion:

Lars Hedenäs, Naturhistoriska Riksmuseet, Kryptogambotani,
Box 50007, 104 05 STOCKHOLM.

Tomas Hallingbäck, Sveriges Lantbruksuniversitet, Ekologi och Miljövård,
Box 7072, 750 07 UPPSALA.

Lars Söderström, Botanisk Institutt, Norges tekniske-naturvitenskapelige
universitet, Trondheim, N-7055 DRAGVOLL, Norge.

Instruktion till författare: Vi accepterar manuskript skrivna på maskin eller dator (ordbehandlare). Eftersom det redaktionella arbetet underlättas betydligt om vi får manuskripten på diskett vill vi gärna att den som har tillgång till dator med ordbehandlingsprogram använder denna möjlighet.

1. Manuskript på diskett: Vi tar 3,5" och 5,25" disketter och kan läsa följande ordbehandlingsprogram (DOS-version) direkt: Word, Word Perfect, Word for Windows och Write. Det går också bra att skicka manuskriptet som en textfil (ASCII-fil). Om du använder Macintosh, försök i första hand översätta till DOS-format. Om inte det är möjligt, skicka en oformaterad textfil i Macintosh format och ange vilket format det är. Gör aldrig några formateringar (kursiv, understrykningar, fet stil, etc.) oavsett vilket format du skickar filerna i. Bifoga alltid utskrift i två exemplar.

2. Manuskript på papper: Skriv på vitt A4-format med 2,5 cm marginaler runt om. Skicka in två kopior av manuskriptet.

Börja alltid manuskriptet med titeln på artikeln, följt av namn och adress på författaren/författarna. I slutet på artikeln ska eventuell citerad litteratur samlas under rubriken "Citerad litteratur". Här ska endast finnas sådan litteratur som nämns i artikeln och omvänt ska all litteratur som nämns finnas med. Titta gärna i tidigare nummer av tidskriften för att se hur litteraturlistan ska se ut. Figurer (dvs. teckningar, kartor, foton) numreras 1, 2, 3, etc. Figurtexter skrivs på separat sida i slutet. Tabeller numreras på samma sätt och placeras alla i slutet. Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till redaktionen. Om du så vill kan redaktionen översätta/skriva ett kort abstract.

MYRINIA utges 2 gånger om året, i juni och i december. Manusen ska vara oss tillhanda senast 1/4 eller 1/10 för att kunna komma med i vår- resp. höstnumret. Alla manuskript skickas till Lars Hedenäs (adress ovan).

Utländska medlemmar under 1996

USA

Missouri Bot. Gard. Libr.
William R Buck

Danmark

Kell Damsholt
Torbjörn Johansson
Simon Lægaard
Gunnar Rylander Hansen

England

Alan C Crundwell

Norge

Linda Dalen
Svein Olav Drangeid
Rune Halvorsen Økland
Kåre Hømle
Arne Pedersen
Stein Singsaas
Olav Skofterud

Schweiz

Patricia Geissler

Tjeckien

Zdenek Soldán
Jiří Váňa

Tyskland

Jan-Peter Frahm

UNIVERSITETSBIOTEKET

97 -10- 2 7

LUND